

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

VELIKI SENAT

ZADEVA LEKIĆ proti SLOVENIJI

(pritožba št. 36480/07)

SODBA

STRASBOURG

11. december 2018

Ta sodba je dokončna, vendar so mogoči uredniški popravki.

V zadevi Lekić proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice kot Veliki senat v sestavi:

Guido Raimondi, *predsednik*,
Angelika Nußberger,
Linus-Alexandre Sicilianos,
Ganna Yudkivska,
Robert Spano,
Ledi Bianku,
Helen Keller,
Paul Lemmens,
Valeriu Griţco,
Faris Vehabović,
Ksenija Turković,
Jon Fridrik Kjølbro,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Georges Ravarani,
Jovan Ilievski,
Péter Paczolay, *sodniki*,
Boštjan Zalar, *ad hoc sodnik*,

in Søren Prebensen, namestnik sodnega tajnika Velikega senata,
po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 14. marca 2018 in 19. septembra 2018,

izreka to sodbo, sprejeto zadnje navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 36480/07) proti Republiki Sloveniji, ki jo je na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) pri Sodišču 4. avgusta 2007 vložil slovenski državljani Ljubomir Lekić (v nadaljnjem besedilu: pritožnik).

Pritožnika je pred Sodiščem zastopal S. Zdolšek, odvetnik iz Ljubljane, Slovenija, potem pa A. Saccuci, odvetnik iz Rima, Italija. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala B. Jovin Hrastnik, državna odvetnica.

2. Pritožnik se je pritožil zaradi izbrisa podjetja z omejeno odgovornostjo, v katerem je bil manjšinski družbenik, in zaradi osebne odgovornosti za dolg tega podjetja.

3. Pritožba je bila dodeljena četrtemu oddelku Sodišča (prvi odstavek 52. člena Poslovnika Sodišča). Marko Bošnjak, izvoljeni sodnik iz Slovenije, ni mogel sodelovati pri obravnavanju zadeve (28. člen Poslovnika Sodišča). Zato se je predsednik četrtega oddelka odločil, da za sodelovanje pri

obravnavanju zadeve imenuje Boštjana Zalarja kot *ad hoc* sodnika (četrti odstavek 26. člena konvencije in prvi odstavek 29. člena Poslovnika Sodišča). V sodbi z dne 14. februarja 2017 je Senat četrtega oddelka soglasno razglasil, da je pritožnikova pritožba po 1. členu protokola št. 1 konvencije sprejemljiva, preostali del pritožbe pa nesprejemljiv, in ugotovil, da ta člen ni bil kršen. Senat so sestavljali András Sajó, predsednik, Vincent A. De Gaetano, Nona Tsotsoria, Paulo Pinto de Albuquerque, Iulia Motoc, Gabriele Kucsko-Stadlmayer in Boštjan Zalar, sodniki, ter Marialena Tsirli, sodna tajnica oddelka. Na zahtevo pritožnika je svet Velikega senata 18. septembra 2017 odločil, da se zadeva predloži v ponovno obravnavo Velikemu senatu v skladu s 43. členom konvencije.

4. Sestava Velikega senata je bila nato določena v skladu z določbami četrtega in petega odstavka 26. člena konvencije ter 24. člena Poslovnika Sodišča. Veliki senat je 18. decembra 2017 zavrnil ugovore pritožnika glede sodelovanja Boštjana Zalarja v postopku pred Velikim senatom.

5. Obe stranki sta predložili dodatna pisna stališča (prvi odstavek 59. člena Poslovnika Sodišča). Poleg tega sta pripombe tretje strani predložila tudi Malteški inštitut za upravljanje in Civilna iniciativa prisilno izbrisanih podjetij, ki jima je predsednik dovolil posredovanje (drugi odstavek 36. člena konvencije in tretji in četrti odstavek 44. člena Poslovnika Sodišča).

6. 14. marca 2018 je bila opravljena javna obravnava v stavbi Sodišča za človekove pravice v Strasbourg.

Pred Sodiščem so nastopili:

a) za vlado

ga. B. JOVIN HRASTNIK,

ga. N. PINTAR GOSENCA,

državni odvetnici;

b) za pritožnika

g. A. SACCUCCI,

ga. G. BORGNA,

g. M. ZAMBONI,

g.D. Lekić, *svetovalec*.

pravni zastopnik,

Sodišče je poslušalo nagovore g. Saccucci, ga. Borgna, g. Zamboni in ga. Jovin Hrastnik, pa tudi njihove odgovore na vprašanja sodnikov.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

7. Pritožnik je bila rojen leta 1956 in živi v Ljubljani.

8. Pritožnik je 8. oktobra 1992 postal družbenik podjetja L. E., ki je bilo takrat delniška družba, ki je poslovala v skladu s slovensko zakonodajo. Osnovni kapital podjetja L. E. je znašal 2.995.250 slovenskih tolarjev (SIT), pritožnikov kapitalski vložek¹ pa 332.805,55 SIT² (kar je 11,11 % osnovnega kapitala podjetja). Podjetje L. E. je imelo skupaj devet družbenikov.

9. 2. februarja 1993 se pritožnik zaposlil v podjetju L. E. kot vodja oddelka za informatiko. Poleg tega je pomagal finančnemu direktorju (knjigovodstvo).

10. 19. februarja 1993 sta dva ključna družbenika in direktorja podjetja L. E., J. Za. in M. D., umrla v avtomobilski nesreči. Prvi je ostal registriran kot družbenik podjetja L. E. Delnice drugega je prevzela ga. D. D. Druga dva družbenika, J. Zu. in D. P., sta bila resno poškodovana, vendar sta prav tako ostala registrirana kot družbenika podjetja L. E. Po teh dogodkih je pritožnik 29. aprila 1993 najprej prevzel vlogo vršilca dolžnosti direktorja podjetja L. E. in 23. februarja 1995 položaj izvršnega direktorja. Na tem položaju je deloval kot predstavnik podjetja.

11. Leta 1993 so Slovenske železnice, državno podjetje, sprožile civilni postopek zoper podjetje L. E. in zahtevale plačilo treh zneskov, ki so nastali pri poslovnem sodelovanju, in sicer v skupnem znesku približno 5.000.000 SIT. Pritožnik je zastopal podjetje L. E. na vseh obravnavah, ki so bile opravljene v tej zadevi, razen na zadnji obravnavi 22. novembra 2000.

12. 9. avgusta 1995 je umrl M. K., še en družbenik podjetja L. E., vendar je kljub temu ostal registriran kot njegov družbenik.

13. Novembra 1995 se je podjetje L. E. v skladu z zahtevami uskladilo z Zakonom o gospodarskih družbah iz leta 1993 (glej 35. odstavek spodaj), hkrati pa se je iz delniške družbe preoblikovalo v družbo z omejeno odgovornostjo (glej 33. odstavek spodaj). Takrat je bilo podjetje L. E. že nelikvidno in plačilno nesposobno.

14. 6. maja 1996 je skupščina podjetja L. E. razrešila pritožnika z delovnega mesta izvršnega direktorja. Ker družbeniki niso imenovali novega direktorja v skladu z zahtevami (glej 37. odstavek spodaj), razrešitev pritožnika ni bila vpisana v sodni register in je ostal registriran kot izvršni direktor podjetja L. E.

15. 19. junija 1997 se je skupščina podjetja L. E. na pritožnikovo pobudo odločila, da začnejo postopek likvidacije družbe. Pritožnik je 23. junija 1997 v imenu podjetja L. E. vložil predlog za začetek stečajnega postopka, v katerem je izjavil, da je podjetje že nekaj časa plačilno nesposobno in da

1. 8. oktobra 1992 je to znašalo približno 32.500 ECU. Evropska denarna enota (ECU) je bila uporabljena kot obračunska enota Evropske skupnosti, preden jo je 1. januarja 1999 nadomestil evro (EUR) v skladu z menjalnim razmerjem. 11. julija 2006 so finančni ministri EU sprejeli sklep, ki je Sloveniji omogočil pridružitvev evrskemu območju s 1. januarjem 2007, in je določil menjalni tečaj za prehod s stare valute na 239,64 slovenskih tolarjev za evro. Po tem fiksnem menjalnem tečaju znaša omenjeni znesek približno 12.500 EUR.

2. Po trenutnem menjalnem tečaju (glej opombo št. 1) znaša to 1.389 EUR.

njegov skupni dolg znaša 22.393.952 SIT. Pristojno sodišče je 16. julija 1997 podjetju L. E. odredilo plačilo zahtevanega predujma za kritje stroškov objave sklepa o začetku stečajnega postopka v Uradnem listu v višini 150.000 SIT.³ Pritožnik je zatrjeval, da nekateri družbeniki podjetja L. E. niso hoteli prispevati k predujmu in so raje počakali na to, da pristojno sodišče likvidira podjetje po uradni dolžnosti v skladu s takrat veljavno zakonodajo (glej 40. odstavek spodaj).

16. 31. julija 1997 je pritožnik prenehal delati v podjetju L. E.

17. 25. septembra 1997 je umrl še en družbenik podjetja L. E., in sicer J. Zu., vendar je kljub temu ostal registriran kot družbenik.

18. 15. oktobra 1997 je bil predlog podjetja L. E. za začetek stečajnega postopka zavržen, ker plačilo zahtevanega predujma ni bilo izvršeno.

19. S sodbo z dne 22. novembra 2000 je Okrožno sodišče v Ljubljani naložilo podjetju L. E., da Slovenskim železnicam izplača zahtevane zneske z obrestmi (glej 11. odstavek zgoraj). Podjetje L. E. se ni pritožilo, sodba pa je postala pravnomočna 12. januarja 2001.

20. Na podlagi obvestila pristojnega organa, da podjetje L. E. v obdobju dvanajstih zaporednih mesecev ni opravilo nobene transakcije prek svojega bančnega računa, je Okrožno sodišče v Ljubljani, ki deluje v vlogi registrskega sodišča, 19. januarja 2001 začelo postopek izbrisa podjetja iz sodnega registra v skladu z Zakonom o finančnem poslovanju podjetij iz leta 1999 (v nadaljevanju: ZFPPod; 41.-52. odstavek spodaj).

21. Istega dne je bil sklep o začetku postopka izbrisa vpisan v sodni register. Sklep je bil poslan na registrirani naslov podjetja L. E., ker pa tam ni bilo nobenega predstavnika podjetja, ki bi ga prejel, je bilo obvestilo o prispeli pošiljki oddano v nabiralnik z obvestilom podjetju, da je zadevno pisanje mogoče prevzeti na pošti. 12. februarja 2001 je bil dokument vrnjen registrskemu sodišču z obvestilom, da ga naslovnik ni prišel iskat. Registrsko sodišče je nato vročitev opravilo z nabitjem na oglasno desko, kot je določeno v domačem pravu.

22. Podjetje L. E. niti njegovi družbeniki niso vložili nobenega ugovora zoper sklep z dne 19. januarja 2001. Registrsko sodišče je zato 11. maja 2001 izdalo sklep o izbrisu podjetja L. E. iz sodnega registra. Sklep je bil 30. maja 2001 objavljen v uradnem listu.⁴ Registrsko sodišče je sklep tudi poskušalo vročiti podjetju L. E. tako, da ga je poslalo na naslov sedeža podjetja, vendar je bil tudi ta, tako kot prejšnji dokument, 4. junija 2001 vrnjen z obvestilom, da ga naslovnik ni dvignil. Sklep je bil znova objavljen na oglasni deski registrskega sodišča. Niti podjetje L. E. niti kateri koli od njegovih družbenikov, ki so bili upravičeni do vložitve pritožbe zoper sklep o izbrisu, se ni pritožil proti temu sklepu, ki je zaradi tega 17. avgusta 2001 postal pravnomočen.

3. Po trenutnem menjalnem tečaju (glej opombo št. 1) znaša to 626 EUR.

4. Glej Uradni list št. 42/2001.

23. 25. septembra 2001 je bilo podjetje L. E. izbrisano iz sodnega registra in je s tem prenehalo obstajati. Obvestilo o izbrisu je bilo 6. februarja 2002 objavljeno v uradnem listu.⁵ V času izbrisa je imelo podjetje L. E. devet registriranih družbenikov (vključno s pritožnikom). Pritožnik je navedel, da se je s tem, da je bilo podjetje L. E. izbrisano iz sodnega registra, seznanil 22. decembra 2004, ko mu je bil vročen sklep o izvršbi v zvezi z zasegom njegovega premoženja (glej 24. odstavek spodaj).

24. Zgoraj navedeni upnik je 5. aprila 2002 pri Okrajnem sodišču v Ljubljani vložil predlog za izvršbo sodbe, navedene v 19. odstavku zgoraj. 5. junija 2002 je sodišče izdalo sklep o izvršbi, s katerim je odredilo zaseg in prodajo vsega premičnega premoženja pritožnika in šestih drugih družbenikov podjetja L. E. Pozneje je preklicalo sklep o izvršbi v zvezi z J. Za., M. K. in J. Zu., ker so umrli (glej 10., 12. in 17. odstavek zgoraj). Sodišče je 30. novembra 2004 na zahtevo upnika razširilo sklep o izvršbi in odredilo plačilo dolga iz sodbe z neposredno odvedbo od plače pritožnika in treh drugih družbenikov podjetja L. E. Sklep o izvršbi je bil pritožniku vročen 22. decembra 2004.

25. Pritožnik je 29. decembra 2004 vložil ugovor zoper sklep o izvršbi z utemeljitvijo, da okrajno sodišče ni ugotovilo njegove dejanske vloge v podjetju L. E. ali priznalo njegovega statusa pasivnega družbenika (glej 51. odstavek spodaj), kar bi ga oprostilo njegove odgovornosti za dolgove podjetja. Trdil je, da je upnikova terjatev do podjetja nastala, še preden se mu je sam pridružil. Poleg tega je pritožnik menil, da je bilo dokazno breme glede ugotovitve, da je bil aktivni družbenik podjetja, na upniku. Nazadnje je vložil predlog za odlog izvršbe.

26. Okrajno sodišče Ljubljana je v svoji sodbi z dne 12. marca 2005 ugotovilo, da je bilo dokazno breme glede njegovega statusa neaktivnega družbenika na njem, torej na pritožniku, in da ni dokazal, da ni bil aktivni družbenik podjetja L. E. Okrajno sodišče je ugotovilo, da je pritožnik s svojim 11,11-odstotnim deležem v podjetju imel pravice manjšinskega družbenika ter bil poleg tega zaposlen v podjetju in dejavno sodeloval pri njegovem upravljanju od aprila 1993. V vlogi vršilca dolžnosti direktorja in pozneje izvršnega direktorja je bil pooblaščen za ukrepanje v imenu podjetja. Poleg tega je bil potem, ko je odstopil kot izvršni direktor, pritožnik še vedno dejaven pri poslovanju podjetja in je podpisal tudi predlog za začetek stečajnega postopka. Nazadnje je sodišče menilo, da bi pritožnik kot manjšinski družbenik lahko predlagal in bi moral predlagati imenovanje novega direktorja na skupščini podjetja, saj morajo imeti v skladu z domačo zakonodajo vsa podjetja direktorja. Iz teh razlogov je bil pritožnikov ugovor zavrnjen. Sodišče je zavrnilo tudi pritožnikov zahtevek za odlog izvršbe, saj ni uspel dokazati, da bi mu izvršba povzročila nepopravljivo ali resno škodo.

5. Glej Uradni list št. 10/2002.

27. 9. februarja 2006 je Višje sodišče v Ljubljani zavrnilo pritožnikovo pritožbo iz skoraj enakih razlogov kot sodišče prve stopnje. Sodišče je med drugim opozorilo, da je ustavno sodišče glede ukrepa "spregleda pravne osebnosti" v skladu z uporabljenim ZFPPod ugotovilo, da je skladen z načelom ločenosti sredstev podjetja in sredstev njegovih družbenikov, in zatorej skladen z ustavo. Višje sodišče je presodilo za nepomembno, ali je pritožnik postal družbenik podjetja L. E. pred ali po tem, ko je nastala terjatev upnika. Z vstopom v podjetje je pritožnik prevzel sredstva in tudi obveznosti podjetja. Višje sodišče je tudi menilo, da ni odločilno, da pritožnik ni ostal direktor podjetja L. E. do njegovega prenehanja. Ključnega pomena je bilo, da je pritožnik dejavno sodeloval pri njegovem upravljanju in da je užival pravice manjšinskega družbenika v skladu s 445. členom Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993 (glej 37. odstavek spodaj). Višje sodišče je ugotovilo, da je v nasprotju s 6. členom Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993, ki je od upnikov podjetja zahteval, da dokažejo, da je družbenik podjetja zlorabil družbo kot pravno osebo (glej 34. odstavek spodaj), ZFPPod vzpostavil "neovrgljivo" domnevo, da se šteje, da družbeniki izbrisane podjetja prevzemajo solidarno odgovornost za vse neporavnane dolgove družbe. V skladu z odločitvijo ustavnega sodišča se družbeniki lahko odvežejo osebne odgovornosti za dolgove podjetja samo, če dokažejo, da so bili "pasivni družbeniki" podjetja (glej 46. in 51. odstavek spodaj). Nazadnje je sodišče upoštevalo dejstvo, da je pritožnik dejansko vložil predlog za začetek stečajnega postopka v imenu podjetja L. E., vendar je menilo, da je to nepomembno, ker podjetje L. E. takrat ni plačalo zahtevanega predujma in je bil zato predlog zavrnjen (glej 15. in 18. odstavek zgoraj).

28. 5. maja 2006 je pritožnik vložil dve ustavni pritožbi. V eni od njih se je pritožil, da sta bila sklepa, izdana v zvezi s postopkom izbrisa podjetja L. E., vročena samo temu podjetju in ne tudi njemu osebno. V drugi pa se je pritožil v zvezi z izidom postopka izvršbe zoper njega.

29. 31. januarja 2007 je ustavno sodišče zavrglo pritožnikovo pritožbo v zvezi s postopkom izbrisa podjetja. Sklep je bil pritožniku vročen 5. februarja 2007. Ustavno sodišče je ugotovilo, da pritožnik ni imel pravnega interesa za izpodbijanje zadevnih postopkov, saj je bilo podjetje L. E. že izbrisano iz sodnega registra. Zato tudi pozitiven izid ustavne pritožbe ne bi mogel izboljšati pritožnikovega položaja.

30. 9. julija 2007 je ustavno sodišče zavrnilo tudi pritožbo v zvezi s postopkom izvršbe kot očitno neutemeljeno. Menilo je, da so nižja sodišča pravilno uporabila merila ustavnega sodišča za razlikovanje med aktivnimi in pasivnimi družbeniki pri konkretnem položaju pritožnika.

31. Leta 2010 je bil sklep z dne 22. novembra 2000 delno izvršen z neposredno odvedbo od pritožnikove plače. Pritožnik je 23. septembra 2011 dosegel izvensodno poravnavo s upnikom in plačal dogovorjeni znesek. 28. septembra 2011 je bil postopek izvršbe proti pritožniku končan. V celoti je

pritožnik Slovenskim železnicam plačal 32.795 EUR. Ni jasno, koliko so Slovenskim železnicam v zvezi s tem plačali drugi družbeniki podjetja L. E.

II. UPOŠTEVANI DOMAČA ZAKONODAJA IN PRAKSA

A. Zakon o gospodarskih družbah iz leta 1988⁶

32. Ta zakon je začel veljati v nekdanji Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, ki je tedaj vključevala Slovenijo, 1. januarja 1989. Zagotavljal je pravni okvir zasebnega lastništva podjetij: zasebna podjetja je lahko ustanovil širok krog vlagateljev z relativno nizko udeležbo osnovnega kapitala. Ta zakon je ostal v veljavi tudi potem, ko je Slovenija leta 1991 postala neodvisna, in ga je razveljavil šele Zakon o gospodarskih družbah iz leta 1993 (glej odstavek 33. odstavek spodaj).

B. Zakon o gospodarskih družbah iz leta 1993⁷

33. Slovenija je ta zakon sprejela potem, ko je postala samostojna. Veljal je od 10. julija 1993 do 4. maja 2006. Določil je dve glavni vrsti družb, katerih družbeniki praviloma niso odgovarjali upnikom za obveznosti družb: delniške družbe, uvrščene v borzno kotizacijo, in družbe z omejeno odgovornostjo, ki niso uvrščene v borzno kotizacijo. Osnovni kapital je moral znašati vsaj 6.000.000 SIT za delniške družbe in 2.100.000 SIT za družbe z omejeno odgovornostjo (v skladu s 172. oz. 410. členom tega zakona).⁸ Ker se je zadevno podjetje v obravnavani zadevi leta 1995 preoblikovalo iz delniške družbe v družbo z omejeno odgovornostjo (glej 13. odstavek zgoraj), je v nadaljevanju navedena le pravna ureditev, ki se uporablja za slednjo vrsto družb.

34. Kot je navedeno zgoraj, družbeniki družb z omejeno odgovornostjo praviloma niso odgovarjali upnikom za obveznosti družb (glej 407. člen zakona). Spregled pravne obveznosti je bil dovoljen samo v naslednjih okoliščinah: če so družbeniki družbo kot pravno osebo zlorabili za to, da bi dosegli cilj, ki je zanje kot posameznike prepovedan; če so družbo kot pravno osebo zlorabili za oškodovanje svojih upnikov; če so v nasprotju z zakonom ravnali s premoženjem družbe kot pravne osebe kot s svojim lastnim premoženjem; če so v svojo korist ali v korist kake druge osebe zmanjšali

6. *Zakon o podjetjih*; objavljen v Uradnem listu Socialistične federativne republike Jugoslavije št. 77/88 z dne 31. decembra 1988; spremembe, objavljene v Uradnem listu Socialistične federativne republike Jugoslavije št. 40/89, 46/90 in 61/90.

7. *Zakon o gospodarskih družbah*; objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije št. 30/93 z dne 10. junija 1993; prečiščeno besedilo, objavljeno v Uradnem listu Republike Slovenije št. 15/05 z dne 17. februarja 2005.

8. Po trenutnem menjalnem tečaju (glej opombo št. 1 zgoraj) je to 25.038 EUR oziroma 8.763 EUR.

premoženje družbe in so vedeli ali bi morali vedeti, da ta ne bo sposobna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam (glej 6. člen zakona). Take primere obravnavajo redna sodišča.

35. Poleg tega so družbeniki družbe z omejeno odgovornostjo odgovarjali za dolgove družbe, če je pristojno sodišče izbrisalo družbo po uradni dolžnosti, ker se ni uskladila z novimi pravili v roku približno enega leta in pol od uveljavitve zakona (glej šesti odstavek 580. člena zakona). 9. oktobra 2002 je ustavno sodišče to določbo delno razveljavilo in uvedlo razlikovanje med družbeniki, ki so bili dejavno vključeni v poslovanje družbe, in tako imenovanimi pasivnimi družbeniki. V skladu z navedeno odločbo ustavnega sodišča so bili lahko samo aktivni nekdanji družbeniki osebno odgovorni za dolgove družbe (glej 51. odstavek spodaj).

36. V skladu s 413. členom zakona je moral direktor družbe vpisati družbo v sodni register. 47., 48. in 413. člen zakona so določali, da mora prijava za vpis v register *med drugim* vključevati seznam družbenikov, njihove vloške in naslov registriranega sedeža družbe. Poleg tega je bilo treba o vsaki spremembi podatkov, vpisanih v sodni register, obvestiti registrsko sodišče v treh dneh (glede seznama družbenikov in njihovih vlošk) ali v petnajstih dneh (glede registriranega sedeža družbe).

37. V skladu s 449. členom zakona je morala imeti družba z omejeno odgovornostjo vsaj enega direktorja. Nekatere ključne odločitve v zvezi z upravljanjem in poslovanjem podjetja (kot je imenovanje direktorjev ali razdelitev dobička) so družbeniki družbe sprejemali na skupščini. V skladu s 445. členom zakona so smeli družbeniki, katerih poslovni deleži so predstavljali najmanj desetino osnovnega kapitala, zahtevati sklic skupščine; pri tem so morali navesti zadeve, o katerih naj bi skupščina odločala, in vzroke za sklic skupščine. Poleg tega so lahko taki družbeniki tudi zahtevali, da se odločanje o določeni zadevi uvrsti na dnevni red že sklicane skupščine. Poleg tega je moral v skladu s 446. členom zakona direktor podjetja družbenike na njihovo zahtevo nemudoma informirati o zadevah družbe in jim dovoliti vpogled v knjige in spise.

38. Prenehanje družb je bilo urejeno s 371.–398. in 455.–456. členom zakona. Prvič, družba je lahko prenehala s posebnim sklepom o prenehanju. V tem primeru je moral biti sklep sprejet z najmanj tričetrtinsko večino zastopanega osnovnega kapitala. Drugič, družbo je lahko *med drugim* razpustilo sodišče, če se je njen osnovni kapital zmanjšal pod zakonsko določen minimum ali če ni mogla poplačati svojih dolgov. Tretjič, vsak družbenik, katerega poslovni delež je dosegal najmanj desetino skupnega osnovnega kapitala, je lahko s tožbo zahteval, da pristojno sodišče odloči o prenehanju družbe, če je menil, da ni mogoče v zadostni meri doseči ciljev družbe, ali da obstajajo kakšni drugi utemeljeni razlogi za prenehanje družbe. V vsakem od teh primerov so bili upniki družbe upravičeni, da svoje terjatve prijavijo likvidacijskemu upravitelju in da se jim poplačajo iz premoženja družbe. Končno je družba lahko prenehala po skrajšanem postopku brez

likvidacije, če so vsi družbeniki predlagali sodišču izbris družbe iz registra in predlogu priložili notarsko overjeno izjavo vseh družbenikov, da so poplačane vse obveznosti družbe, da so urejena vsa razmerja z delavci in da prevzemajo solidarno odgovornost za vse neplačane dolgove družbe. Za razliko od prej navedenega postopka prenehanja upniki niso bili upravičeni do uveljavljanja svojih terjatev v postopku izbrisa. Namesto tega so lahko v enem letu po objavi obvestila o izbrisu družbe iz sodnega registra uveljavljali svoje terjatve do nekdanjih družbenikov izbrisane družbe.

39. V skladu z drugim odstavkom 436. člena zakona se je lahko kateri koli družbenik umaknil iz družbe, če so za to obstajali utemeljeni razlogi.

C. Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji iz leta 1993⁹

40. Ta zakon je veljal od 1. januarja 1994 do 1. oktobra 2008. Leta 1997 se je zakonodajalec odzval na vprašanje velikega števila nedejavnih in plačilno nesposobnih podjetij s spremembo tega zakona. Sprememba, ki je začela veljati 1. julija 1997, je pooblastila sodišča, da po uradni dolžnosti začnejo stečajni postopek nad podjetji, ki niso izplačala plač v treh zaporednih mesecih ali ki so bila nelikvidna ali imajo blokirane bančne račune dvanajst zaporednih mesecev. Plačilno nesposobna podjetja, ki so sama začela stečajni postopek, so morala plačati predjem za kritje stroškov objave sklepa o prenehanju v uradnem listu. Določbe o stečajnem postopku, ki ga začne sodišče po uradni dolžnosti, so bile razveljavljene z drugo spremembo tega zakona, ki je začela veljati 1. julija 1999, potem ko je bilo ugotovljeno, da tak način obravnavanja nedejavnih podjetij ni pomenil izvedljive rešitve glede na njihovo veliko število (več kot 6.000 nedejavnih podjetij na začetku leta 1999) in visoke stroške uvedbe stečajnega postopka, ki bi jih morala nositi država (približno 900.000.000 SIT¹⁰ glede na pripravljeno delo v zvezi z ZFPPod).

D. Zakon o finančnem poslovanju podjetij iz leta 1999¹¹

41. Ta zakon je veljal od 23. julija 1999 do 15. januarja 2008. Uvedel je nove načine obravnavanja nedejavnih družb. Zakonodajalec je ugotovil, da številna zasebna podjetja niso mogla izpolnjevati svojih obveznosti in so tako prispevala k slabi finančni disciplini v pravnem prometu podjetij ter svoje

9. *Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji*; objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije št. 67/93 z dne 17. decembra 1993; spremembe, objavljene v Uradnem listu Republike Slovenije št. 39/97 in št. 52/99.

10. Po trenutnem menjalnem tečaju (glej opombo št. 1 zgoraj) to znaša približno 3.756.000 EUR.

11. *Zakon o finančnem poslovanju podjetij*, objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije št. 54/99 z dne 8. julija 1999; spremembe, objavljene v Uradnem listu Republike Slovenije št. 110/99 in št. 31/07.

upnike spravljala v negotov položaj. Iz pripravljalnega dela v zvezi s sprejetjem ZFPPod je namreč razvidno, da je imelo 28. februarja 1999 6.587 družb blokirane račune več kot eno leto; njihovi dolgovi so znašali 84.452.000.000 SIT¹²; 6.083 (92 %) jih ni imelo zaposlenih. Zakon je zato od podjetij zahteval, da poslujejo tako, da so v vsakem trenutku sposobna pravočasno izpolnjevati svoje zapadle obveznosti (5. člen). Poleg tega so morala zagotoviti, da vedno razpolagajo z ustreznim kapitalom glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravljajo pri opravljanju svoje dejavnosti ter glede na tveganja, ki so jim pri tem izpostavljena (6. člen). V zvezi s tem je uprava podjetja morala zagotoviti, da podjetje posluje v skladu z zakonom in poslovnofinančnimi načeli (8. člen) ter da redno spremlja tveganja, ki jim je izpostavljeno pri delovanju in sprejema ustrezne ukrepe, s katerimi obvladuje ta tveganja (9. člen).

42. Če je podjetje postalo nelikvidno in tako nesposobno pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti, je morala uprava nemudoma sprejeti potrebne ukrepe za zagotovitev likvidnosti in če s temi ukrepi ni bilo mogoče zagotoviti likvidnosti v roku naslednjih dveh mesecev, je morala pristojnemu sodišču predlagati začetek stečajnega postopka oziroma postopka prisilne poravnave (12. člen). Če pa je podjetje postalo prezadolženo in njegovo premoženje ni več zadoščalo za poplačilo vseh obveznosti podjetja, je morala uprava prav tako najkasneje v dveh mesecih predlagati začetek stečajnega postopka oziroma postopka prisilne poravnave (13. člen). Če uprava ni izpolnila teh obveznosti, je lahko osebno odgovarjala upnikom za morebitno škodo, ki jim je nastala zaradi take opustitve, poleg tega pa so nadzorni svet in družbeniki podjetja upnikom pod določenimi pogoji lahko tudi osebno odgovarjali za morebitno škodo (19.-22. člen).

43. Družbe, ki niso upoštevale predpisanih postopkov za ponovno vzpostavitev plačilne sposobnosti ali prenehanje poslovanja v primerih plačilne nesposobnosti, je bilo treba sistematično izbrisati iz sodnega registra brez predhodnega postopka likvidacije. To je družbam omogočilo, da so prenehale obstajati, ne da bi bilo njihovo premoženje zaseženo in uporabljeno za poplačilo upnikov. Postopek izbrisa se je začel, če se je med drugim domnevalo, da zadevno podjetje nima premoženja; štelo se je, da je temu tako, če gospodarska družba neprekinjeno v obdobju 12 mesecev ni opravljala izplačil preko svojega registriranega računa (25. člen). Organizacije, ki so opravljale plačilni promet za podjetje, so morale o obstoju teh okoliščin obvestiti pristojno sodišče v enem mesecu od njihovega nastanka (drugi odstavek 26. člena).

44. Registrsko sodišče je moralo postopek izbrisa začeti po uradni dolžnosti, ko je ugotovilo, da je podan razlog za izbris družbe iz sodnega registra. Sklep o začetku postopka je bil vročen zadevnemu podjetju in vpisan

12. Po trenutnem menjalnem tečaju (glej opombo št. 1 zgoraj) to znaša približno 352.412.000 EUR.

v sodni register (29. člen). Ugovor je v dveh mesecih lahko vložilo bodisi podjetje samo bodisi družbenik podjetja ali upnik iz naslednjih razlogov: i) da so bili pogoji za izbris zmotno oziroma nepopolno ugotovljeni; ii) da je bil začel drug postopek prenehanja družbe, namreč prisilna poravnava, stečaj ali likvidacija podjetja, ali iii) da je bil v imenu podjetja vložen predlog za začetek stečajnega postopka in založen predjem za začetek stečajnega postopka oziroma je bil predlagatelj stečajnega postopka oproščen plačila predjema (30. člen).

45. Če zoper sklep o začetku postopka izbrisa ni bil vložen ugovor oziroma če je bil ugovor zavržen oziroma zavrnjen, je registrsko sodišče izdalo sklep o izbrisu gospodarske družbe iz sodnega registra, ki je bil vročen zadevni družbi in objavljen v uradnem listu (32. in 33. člen). Ugovor zoper tak sklep je lahko zadevna družba vložila v roku trideset dni od vročitve sklepa tej družbi, ali pa družbeniki ali upniki družbe v roku trideset dni od njegove objave v uradnem listu (34. člen). Če proti sklepu o izbrisu ni bila vložena pritožba, oziroma če je bila pritožba zavržena oziroma zavrnjena, je sklep o izbrisu postal pravnomočen in registrsko sodišče je izbrisalo gospodarsko družbo iz sodnega registra; obvestilo o tem je bilo objavljeno v uradnem listu (35. člen).

46. Da bi zagotovili varstvo upnikov izbrisanih podjetij, je ZFPPod določal osebno odgovornost družbenikov teh podjetij: v skladu s četrtem odstavkom 27. člena ZFPPod v povezavi s 394. členom Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993 se je štelo, da so se družbeniki strinjali, da prevzemajo solidarno odgovornost za kakršne koli neporavnane dolgove izbrisane podjetja. Upniki podjetja so lahko uveljavljali svoje terjatve do družbenikov največ v obdobju enega leta po objavi obvestila o izbrisu v uradnem listu.

47. Zaradi daljnosežnih posledic ZFPPod so se določbe o ukrepih, ki jih je treba sprejeti z namenom zagotoviti, da ima podjetje ustrezen kapital in je plačilno sposobno, začele uporabljati šest mesecev po začetku veljavnosti zakona. Določbe, ki urejajo postopek izbrisa, so začele učinkovati celo kasneje. V zvezi s tem je domneva, da podjetje nima premoženja, postala veljavna šele, ko podjetje ni uspelo izvršiti plačil prek svojega bančnega računa v obdobju dvanajstih zaporednih mesecev po začetku veljavnosti zakona (to je 23. julija 2000).

48. Ureditev, ki jo je uvedel ZFPPod, so pred ustavnim sodiščem izpodbijali številni nekdanji družbeniki izbrisanih družb. 9. oktobra 2002 je ustavno sodišče delno zavrnilo predlog (glej odločbo U-I-135/00), pri čemer je ugotovilo, da je ukrep izbrisa nedejavne družbe, ki nima premoženja, skladen z ustavo. Gospodarsko nedejavno podjetje ni opravljalo poslov ali ustvarjalo dohodka, niti izvajalo plačil. Hkrati njegov finančni položaj ni bil poznan upnikom, ki so se zanašali na domnevo, da je podjetje imelo vsaj minimalno premoženje. Iz teh razlogov so nedejavne družbe predstavljale nevarnost za varnost pravnega prometa družb in položaja njihovih upnikov.

49. Pritožniki so tudi trdili, da ne morejo učinkovito varovati svojih pravic v postopku izbrisa, ker jim sklepa o začetku postopka izbrisa in o izbrisu nista bila osebno vročena. V odgovor na to trditev je ustavno sodišče odločilo, da je vročitev sklepov podjetju, skupaj z obvestilom v sodnem registru ali v uradnem listu, primeren način. Pripomnilo je, da ukrep velja za različne oblike družb, od katerih so nekatere pripadale velikemu številu družbenikov. Osebna vročitev sklepov bi bila preveč zamudna in v nekaterih primerih nemogoča.

50. V zvezi z osebno odgovornostjo nekdanjih družbenikov je ustavno sodišče ponovilo, da bi načeloma dejansko lahko upravičeno pričakovali, da njihova odgovornost glede obveznosti podjetja ne bo presegala vrednosti njihovega kapitalskega vložka. Vendar so morala podjetja zagotoviti svoje poslovanje tako, da so vedno razpolagala z ustreznim kapitalom in da ta ni padel pod zakonsko določen minimum. Podjetja, ki so poslovala z nezadostnim kapitalom, so bila gospodarsko šibkejša od tistih, ki so poslovala v skladu z zakonom, kar je vplivalo na varnost pravnega prometa nasploh. Ustavno sodišče je presodilo:

"...

37. Glede na navedeno je bila torej uvedba spregleda pravne osebnosti ukrep, ki je bil v največji meri sposoben zavarovati pravno dobrino, ki je bila ogrožena, upnike in varnost pravnega prometa nasploh. Položaj družbenikov se je torej poslabšal iz razloga, prevladujočega v javnem interesu (varstvo upnikov); poslabšanje je bilo v Zakonu napovedano vnaprej, vezano pa na razlog, ki je bil v celoti pod nadzorom družb oziroma njihovih družbenikov. Tem je bil dan zadosten čas, da se novim zahtevam prilagodijo in se izognejo zakonskemu poslabšanju svojega položaja. Zato uzakonitev spregleda pravne osebnosti in iz teh razlogov ne pomeni kršitve načel pravne države.

...

49. ...Toliko močnejša je potreba po dodatnem varstvu upnikov v (novi) ureditvi [ZFPPod], ki ob prenehanju takšnih gospodarskih družb ne predvideva nikakršnega postopka, ki bi zagotovil poplačilo upnikov in v primeru morebitne prezadolženosti gospodarske družbe tudi ne predvideva postopka, ki bi zagotovil vsaj uresničitev običajne odgovornosti kapitalskih družb, to je poplačilo iz sredstev družbe ob zagotovitvi enakopravnega položaja upnikov.

..."

51. Kljub temu je ustavno sodišče priznalo raznolikost pravnih in dejanskih statusov družbenikov izbrisanih družb in uvedlo razliko med "aktivnimi družbeniki", ki so imeli možnost vplivati na poslovanje družbe, in "pasivnimi družbeniki", ki takšnega vpliva niso imeli. Potrdilo je zakon, kolikor se je uporabljal za prvo navedeno skupino, vendar ga je razveljavilo v zvezi s pasivnimi družbeniki. V skladu s to odločbo ustavnega sodišča so sodišča, ki odločajo o osebni odgovornosti nekdanjih družbenikov, morala predvsem ugotoviti, ali je posamezni družbenik imel vpliv na poslovanje zadevne družbe. Svojo presojo so morala utemeljiti na več merilih, predvsem na vrsti družbe (delniška družba ali družba z omejeno odgovornostjo), statusu

družbenika (posameznik ali pravna oseba) in na notranjih razmerjih med družbeniki. Sodišča, ki odločajo o vprašanju osebne odgovornosti, so se lahko poleg tega oprla na splošna merila v zvezi s spregledom pravne osebnosti, določenimi v Zakonu o gospodarskih družbah iz leta 1993 (glej 34. odstavek zgoraj). Glede razlikovanja med delniško družbo in družbo z omejeno odgovornostjo, kot je podjetje L. E., je ustavno sodišče presodilo:

"44. Drugačen pa je glede upravljanja družbe položaj družbenikov pri družbah z omejeno odgovornostjo. ... Zanj je značilno manjše število družbenikov in tesnejša povezanost družbenikov z družbo (drugače kot pri delniški družbi, kjer se govori o osamosvojitvi uprave ter zmanjšani pomembnosti skupščine delničarjev). Poslovodja družbe z omejeno odgovornostjo je podrejen družbenikom, ker ga oni postavijo in tudi odpokličejo. Družbenik ima tudi pravico do informacij in vpogleda v poslovne knjige, kar mu omogoča, da odgovorno sodeluje pri upravljanju družbe. Upravljanje družbe je temeljna zakonska, članska in pogodbeno pravica družbenikov; družbeniki so individualni nosilci pravic upravljanja družbe, skupščina pa je le oblika sprejemanja sklepov, pri čemer tudi ni obvezna. Med temeljne obveznosti družbenikov šteje tudi obveznost ohranjanja osnovnega kapitala [opomba: Ohranjanje osnovnega kapitala preprečuje tudi podkapitalizacijo družbe. V primeru podkapitalizacije lahko družbenike prav tako zadene sankcija spregleda pravne osebnosti.]"

52. Leta 2007 se je zakonodajalec ob ugotovitvi, da je ZFPPod pomenil poseganje v številna načela korporacijskega prava ter imel daljnosežne in škodljive učinke na položaj nekdanjih družbenikov izbranih podjetij, odločil spremeniti zakon in družbenike podjetij razbremeniti njihove osebne odgovornosti za dolgove njihovega podjetja. Sprememba ZFPPod je določala, da je treba vse začete sodne in upravne postopke, v katerih so upniki izbranih podjetij uveljavljali svoje terjatve proti nekdanjim družbenikom teh podjetij, sistematično končati. Več upnikov, katerih postopki proti nekdanjim družbenikom izbranih podjetij so bili v teku in ki so se torej znašli pred tem, da izgubijo vse možnosti vračila svojih zahtevkov, je vložilo ustavno pritožbo proti novi spremembi. Ustavno sodišče je ugodilo njihovi pritožbi in razveljavilo izpodbijane določbe z ugotovitvijo, da niso zagotavljale ustrezne zaščite upnikom (sklep št. U-I-117/07 z dne 21. junija 2007). Še zlasti je presodilo kot sledi (15.-17. odstavek):

"...

15. ... Ob odsotnosti likvidacije ima ukinitiv neomejene solidarne odgovornosti aktivnih družbenikov v 1. členu ZFPPod-B za posledico, da ob prenehanju takšnih gospodarskih družb ni predviden niti postopek, ki bi zagotovil vsaj uresničitev običajne odgovornosti kapitalskih družb, tj. poplačilo iz sredstev oziroma premoženja družbe ob zagotovitvi enakopravnega položaja upnikov.

16. Vlada v svojem mnenju posebej poudarja, da imajo upniki možnost zavarovati svoje pravice še z drugimi instituti, kot na primer s predlogom za začetek stečajnega postopka, ki ga izrecno navaja. Vendar v primeru, ko se začne postopek izbrisa iz sodnega registra, predloga za začetek stečajnega postopka ni več mogoče vložiti. ...

17. Ustavno sodišče tako ugotavlja, da za primer prenehanja družbe kot pravne osebe z njenim izbrisanjem iz sodnega registra brez likvidacije zakonodajalec ni predvidel postopka, ki bi omogočil ... varstvo upnikov ...

...”

E. Zakon o finančnem poslovanju podjetij, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju iz leta 2007¹³

53. Ta zakon velja od 15. januarja 2008. Sprejet je bil z namenom nadomestiti ZFPPod. Ohranil je možnost izbrisa družbe iz registra brez likvidacije, vendar pod nekoliko drugačnimi pogoji.

F. Zakon o postopkih za uveljavitev ali odpustitev odgovornosti družbenikov za obveznosti izbrisanih gospodarskih družb iz leta 2011¹⁴

54. Zakon velja od 17. novembra 2011. Nekdanje člane izbrisanih družb je spet razrešil osebne odgovornosti za dolgove družb. Ker so bile zakonske rešitve, predvidene v zakonu, podobne tistim v spremenjenem ZFPPod (glej 52. odstavek), je bilo ustavno sodišče znova pozvano, da presodi, ali je zakon vzpostavil pravično ravnotežje med interesi nekdanjih družbenikov izbrisanih podjetij in njihovimi upniki. Ustavno sodišče je poudarilo, da v zadevah, kjer so bile upnikove terjatve priznane s sodno odločbo ali kjer je še potekal sodni postopek, kot tudi v zadevah, ko upnik še ni vložil zahtevka zoper nekdanje družbenike izbrisanega podjetja, vendar je imel legitimno pričakovanje, da bo lahko to storil, ustavno dopustnih razlogov za poseganje v upnikove pridobljene pravice ni bilo. Vendar je sodišče dovolilo razbremenitev nekdanjih družbenikov podjetij, ki so bila izbrisana iz sodnega registra po začetku veljavnosti tega zakona.

G. Zakon o prekinitvi postopkov proti družbenikom izbrisanih družb (Zakon o prekinitvi postopkov) iz leta 2018¹⁵

55. Ta zakon je začel veljati 27. aprila 2018, pri čemer je do zaključka obravnavane zadeve prekinil vse postopke proti družbenikom izbrisanih družb, uvedene na podlagi ZFPPod ali Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju iz leta 2007. Če bo

13. *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; objavljen v Uradnem listu RS št. 126/07 z dne 31. decembra 2007; prečiščeno besedilo, objavljeno v Uradnem listu RS št. 13/14; poznejše spremembe, objavljene v Uradnem listu št. 10/15 in 27/16.

14. *Zakon o postopkih za uveljavitev ali odpustitev odgovornosti družbenikov za obveznosti izbrisanih gospodarskih družb*; objavljen v Uradnem listu št. z dne 87/11 z dne 2. novembra 2011.

15. *Zakon o prekinitvi postopkov proti družbenikom izbrisanih družb*; objavljen v Uradnem listu št. 30/18 z dne 26. aprila 2018.

Sodišče pravnomočno presodilo, da v obravnavani zadevi ni prišlo do kršitve konvencije, se bodo postopki nadaljevali.

III. PRIMERJALNO PRAVO

56. Stranke in Malteški inštitut za upravljanje so posredovali informacije o pravnem režimu, ki velja glede odgovornosti družbenikov družb z omejeno odgovornostjo za dolgove družb v petih nekdanjih republikah SFRJ, razen Slovenije¹⁶ (in sicer v Bosni in Hercegovini, Hrvaški, Črni gori, Srbiji in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji), Avstriji, Češki republiki, Estoniji, Nemčiji, Italiji, Malti, Nizozemski, Poljski, Romuniji, Rusiji in Švedski. V večini teh držav (vključno z vsemi nekdanjimi republikami SFRJ), domače pravo (zakonodajno ali sodna praksa) predvideva spregled pravne osebnosti v primeru zlorabe družbe kot pravne osebe. Razlogi za spregled pravne osebnosti so v skladu s tistimi, ki so navedeni v 6. členu slovenskega Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993 (glej 34. odstavek zgoraj): družbeniki so zlorabili družbo kot pravno osebo za to, da bi dosegli cilj, ki je zanje kot posameznike prepovedan; družbeniki so zlorabili družbo kot pravno osebo za oškodovanje svojih upnikov; družbeniki so v nasprotju z zakonom ravnali s premoženjem družbe kot pravne osebe kot s svojim lastnim premoženjem; ali, družbeniki so v svojo korist ali v korist kake druge osebe zmanjšali premoženje družbe in so vedeli ali bi morali vedeti, da ta ne bo sposobna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam.

Poleg tega so v Srbiji družbeniki, ki imajo kontrolni delež v družbi z omejeno odgovornostjo, ki jo je sodišče po uradni dolžnosti izbrisalo, odgovorni za njene dolgove ne glede na to, ali zlorabili družbo kot pravno osebo ali ne.

PRAVO

57. Pritožnik se je pritožil, da je dejstvo, da mu dokumenti, izdani v postopku izbrisa proti podjetju L. E., niso bili osebno vročeni, pomenilo kršitev njegove pravice dostopa do sodišča iz prvega odstavka 6. člena konvencije. Ustrezni del 6. člena se glasi:

"Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah zoper njega /.../ odloča neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče /.../"

16. Nekdanjo Socialistično federativno republiko Jugoslavijo je sestavljalo šest republik – Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Makedonija, Črna gora, Srbija in Slovenija – ter dve avtonomni pokrajini – Kosovo in Vojvodina. Razpad SFRJ se je zgodil leta 1991/92 (glej Mnenje št. 11 Arbitražne komisije Mednarodne konference o nekdanji Jugoslaviji - Badinterjeve komisije).

Poleg tega se je ob sklicevanju na 1. člen protokola št. 1 v bistvu pritožil zaradi svoje osebne odgovornosti za dolg podjetja L. E. Ta člen določa:

"Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do mirnega uživanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti lastnina odvzeta, razen če je to v javnem interesu v skladu s pogoji, ki jih določa zakon, in ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava.

Te določbe pa nikakor ne omejujejo pravice držav, da uveljavijo zakone, za katere menijo, da so potrebni za nadzor nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom ali za zagotovitev plačila davkov, drugih prispevkov ali denarnih kazni."

I. PODROČJE PRESOJE ZADEVE PRED VELIKIM SENATOM

58. Vlada je navedla, da bi moralo Sodišče v obravnavanem primeru obravnavati le izbris podjetja L. E. in ne pritožbo pritožnika o njegovi odgovornosti za dolg podjetja L. E., tj. zadevo, ki bi jo moralo namesto tega obravnavati v drugi zadevi, ki jo je pritožnik vložil na podlagi konvencije (pritožba št. 3292/08); dodala je, da o tej pritožbi še ni bila obveščena.

59. Pritožnik ni podal nobenih pripomb glede tega konkretnega vprašanja.

60. Sodišče je večkrat potrdilo, da "zadeva", ki jo obravnava Veliki senat, zajema vse vidike pritožbe, ki jih je preučil senat v svoji sodbi (glej med drugim *K. in T. proti Finski* [VS], št. 25702/94, 140.-141. odstavek, ESČP 2001-VII). Čeprav je res, da je pritožnik pri Sodišču vložil dve pritožbi in da je njegov očitok v zvezi z odgovornostjo bolj razdelan v drugi zadevi, pa je pritožnik začrtal svoj očitok v zvezi z odgovornostjo že v obravnavani zadevi, Sodišče je o tem obvestilo toženo vlado in senat ga je obravnaval v svoji sodbi. Glede na navedeno spada tudi preučitev tega očitka v pristojnost Velikega senata.

II. PREDHODNI UGOVORI VLADE

A. Glede postopka izbrisa proti podjetju L. E.

1. Navedbe strank

61. Vlada je trdila, da ustavna pritožba ni učinkovito pravno sredstvo v zvezi s postopkom izbrisa in da zato ustavna pritožba ni mogla zagotoviti novega šestmesečnega roka za vložitev pritožbe pred Sodiščem. V zvezi s tem je vlada poudarila, da sta bila postopek izbrisa proti podjetju L. E. in poznejši izvršilni postopek proti pritožniku popolnoma neodvisna. Izvršilni postopek v nasprotju s postopkom izbrisa ni bil uveden po uradni dolžnosti sodišča, ampak na predlog upnika podjetja L. E. Poleg tega izid izvršilnega postopka ni mogel vplivati na izid postopka o izbrisu: tudi če bi izvršilno sodišče priznalo status pritožnika kot pasivnega družbenika (kar bi ga razrešilo odgovornosti), podjetje L. E. ne bi bilo ponovno vpisano v sodni register.

62. Pritožnik je trdil, da je ustavna pritožba načeloma učinkovito sredstvo in se je skliceval na ugotovitev senata v obravnavani zadevi, da ustavno sodišče njegove pritožbe ni zavrnilo kot nepravočasne.

2. Presoja Sodišča

63. V skladu s četrtem odstavkom 35. člena konvencije lahko Sodišče "na kateri koli stopnji postopka" zavrne pritožbo, ki jo šteje za nesprejemljivo. Tako lahko Sodišče celo na stopnji obravnavanja utemeljenosti ponovno presodi odločitev o razglasitvi pritožbe za sprejemljivo, če ugotovi, da bi jo bilo treba razglasiti za nesprejemljivo zaradi enega od razlogov, navedenih v prvih treh odstavkih 35. člena konvencije (glej *Azinas proti Cipru* [VS], št. 56679/00, 32. odstavek, ESČP 2004-III, in *Sabri Güneş proti Turčiji* [VS], št. 27396/06, 28.-31. odstavek, 29. junij 2012). Glede na to je Veliki senat pristojen za presojo vprašanja skladnosti s šestmesečnim pravilom.

64. Cilj šestmesečnega roka iz prvega odstavka 35. člena konvencije je spodbujati pravno varnost z zagotovitvijo, da se zadeve, ki sprožajo vprašanja na podlagi konvencije, obravnavajo v razumnem roku, in da preteklih odločitev ni mogoče nenehno izpodbijati. Določa časovne omejitve nadzora, ki ga izvajajo organi konvencije, in posameznikom ter državnim organom nakazuje obdobje, po katerem tak nadzor ni več mogoč (glej *Sabri Güneş*, navedeno zgoraj, 39.-40. odstavek).

65. Zahteve iz prvega odstavka 35. člena glede izčrpanja notranjepravnih sredstev in šestmesečnega obdobja so med seboj tesno povezane, saj niso samo združene v istem členu, temveč so izražene tudi v enem samem stavku, ki s slovnično zgradbo izraža tako korelacijo. Tako praviloma šestmesečno obdobje poteka od datuma pravnomočnosti končne odločitve v postopku izčrpanja notranjepravnih sredstev. Prvega odstavka 35. člena ni mogoče razlagati na način, ki bi od pritožnika zahteval, da Sodišče obvesti o svoji pritožbi, preden je njegov položaj zvezi z zadevo pravnomočno rešen na nacionalni ravni, saj bi bilo v nasprotnem primeru kršeno načelo subsidiarnosti. Vendar ta določba omogoča samo upoštevanje pravnih sredstev, ki so običajna in učinkovita, saj pritožnik ne more podaljšati strogega roka, določenega s konvencijo, z neprimernimi ali narobe zasnovanimi pritožbami, naslovljenimi na organe ali institucije, ki nimajo pooblastil ali pristojnosti za učinkovito popravo zatrjevane kršitve iz zadevne pritožbe po konvenciji (glej med številnimi drugimi zadevami *Lopes de Sousa Fernandes proti Portugalski* [VS], št. 56080/130.-132. odstavek, 19. december 2017). Iz tega sledi, da se v primeru, če pritožnik uporabi pravno sredstvo, ki je že od začetka obsojeno na propad, odločitev o taki pritožbi ne more upoštevati pri izračunu šestmesečnega obdobja (glej *Jeronovičs proti Latviji* [VS], št. 44898/10, 75. odstavek, 5. julij 2016).

66. V sodbi senata je bil ugovor vlade v zvezi s šestmesečnim rokom zavrnjen, ker je bila pritožba vložena v roku šestih mesecev po vročitvi sklepa Ustavnega sodišča v zvezi s postopkom izbrisa.

67. Sodišče ponovno poudarja, da morajo pritožniki v zadevah proti Sloveniji načeloma vložiti ustavno pritožbo, preden se lahko pritožijo na Sodišče (glej *Kurić in drugi proti Sloveniji* [VS], št. 26828/06, 296. odstavek, ESČP 2012). V obravnavani zadevi je bil sklep ustavnega sodišča o zavrženju pritožnikove ustavne pritožbe izdan 31. januarja 2007 in pritožniku vročen 5. februarja 2007. Pritožnik je nato vložil pritožbo pri Sodišču 4. avgusta 2007, tj. v šestih mesecih po vročitvi sklepa ustavnega sodišča.

68. Sodišče je ugotovilo, da je pritožnik izvedel za sklep o izbrisu 22. decembra 2004 in da je 5. maja 2006 vložil ustavno pritožbo zoper ta sklep. Sodišče ne more ugibati, ali je bila pritožnikova ustavna pritožba nepravočasna po domačem pravu in ali je bila iz tega razloga že na začetku obsojena na propad, glede na to, da ustavno sodišče njegove pritožbe ni zavrglo kot nepravočasne (glej 29. odstavek zgoraj). Sodišče zato ne more sprejeti tega, da se ustavna pritožba ne bi smela upoštevati za namene izračuna šestmesečnega roka za vložitev pritožbe.

69. V skladu s tem Sodišče zavrača ta predhodni ugovor.

B. Glede izvršilnih postopkov proti pritožniku

1. Navedbe strank

70. Vlada je trdila, da pritožnik ne more trditi, da je žrtev, ker je leta 2011 dosegel poravnavo s svojim upnikom in plačal dolg.

71. Pritožnik ni podal nobenih pripomb glede tega konkretnega vprašanja.

2. Presoja Sodišča

72. Sodišče ugotavlja, da je bil v sodbi senata ugovor vlade v zvezi s pritožnikovim statusom žrtve zavrnjen, ker je pritožnik pred poravnavo uporabil vse razpoložljive notranjepravne poti za izpodbijanje svoje odgovornosti za plačilo zadevnega dolga. Poleg tega je vložil obravnavano pritožbo pri Sodišču. Kot je pojasnil pritožnik, so bili pogoji poravnave zanj ugodnejši kot odgovornost, ki mu je bila naložena na podlagi domačega zakona, in je poravnavo sprejel samo zato, da bi preprečil nastanek večje škode. Sodišče ne vidi razloga, da bi ugotovilo drugače. Sodišče ugotavlja, da golo dejstvo, da je pritožnik izpolnil dolžnost, ki mu jo je bila naložena, pritožniku ne odvzame statusa žrtve v smislu 34. člena konvencije.

73. V skladu s tem Sodišče zavrača ta predhodni ugovor.

III. UTEMELJENOST

A. Sodba senata

74. Senat je menil, da se lahko pritožnikovo odgovornost za plačilo dolgov njegovega podjetja obravnava kot kazen zaradi tega, ker pritožnik v

vlogi družbenika z možnostjo vplivanja na poslovanje družbe ni ravnal v skladu z obveznostmi podjetja, katerega družbenik je bil. Izpodbijani ukrep je tako pomenil ukrep nadzora države nad delovanjem trga, podjetniškimi praksami in upravljanjem premoženja podjetij. Vendar se je senat, tudi ob upoštevanju pritožbe o postopku izbrisa, odločil, da bo zadevo preučil glede na splošno pravilo iz 1. člena protokola št. 1.

75. Glede zakonitosti je senat presodil, "da je bil predpis, ki ga je uvedel ZFPPod in ga je spremenilo ustavno sodišče, ustrezno dostopen in predvidljiv; zato je izpodbijani poseg imel zadostno pravno podlago v slovenski zakonodaji glede skladnosti z zahtevami iz drugega odstavka 1. člena protokola št 1." Poleg tega je glede na ugotovitev, da bi pritožniku dolžna skrbnost, ki se je od njega zahtevala, omogočila učinkovito sodelovanje v postopku izbrisa, senat sprejel pragmatičen pristop domačih organov pri vročanju sodnih pisanj v postopku izbrisa, še posebej, ker je bilo vročanje podjetjem povezano s precej dolgimi roki za pritožbe proti začetku postopka izbrisa in tudi proti sklepom o izbrisu. Senat je ugotovil, da je postopek izbrisa pritožniku zagotavljal zadostna postopkovna jamstva in je zato bil zakonit v smislu 1. člena protokola št. 1.

76. Po mnenju senata je ZFPPod predstavljal poskus ponovne vzpostavitve stabilnosti poslovnega trga in je tako imel legitimen cilj.

77. Glede sorazmernosti izpodbijanega ukrepa je po mnenju senata omenjeno neupoštevanje prava družb in načel dobrega upravljanja podjetij s strani podjetja L. E. upravičeno zahtevalo odločen odziv organov oblasti, vključno z naložitvijo osebne odgovornosti vsakemu družbeniku, za katerega se je ugotovilo, da je odgovoren za nepravilnosti pri poslovanju podjetja. V tem pogledu se je med drugim skliceval na neustrezno dokapitalizacijo, dolgotrajno stanje plačilne nesposobnosti in nedejavnost uprave podjetja (glej predvsem 122.-128. odstavek sodbe senata). Senat je poleg tega ugotovil, da je učinek zmanjšanja kapitala pod zakonsko določeno mejo in na koncu popolnega izčrpanja, združen z daljšo odsotnostjo uvedbe postopka likvidacije, imel precejšnje škodljive učinke na položaj upnika podjetja. Senat je zaključil s sklepom, da "glede na široko diskrecijsko pravico, ki jo države pogodbenice uživajo na področju sistemov ekonomske politike, ... izpodbijani ukrep v posebnih okoliščinah obravnavane zadeve ni pomenil prekomerne individualne obremenitve za pritožnika." V skladu s tem 1. člen protokola št. 1 h konvenciji ni bil kršen.

B. Navedbe strank

1. Pritožnik

78. Kot zgoraj navedeno, se je pritožnik pritožil, da je dejstvo, da mu sklepa, izdana v postopku izbrisa podjetja L. E., nista bila osebno vročena, pomenilo kršitev njegove pravice dostopa do sodišča iz prvega odstavka 6.

člena konvencije. Poudaril je, da je bil njegov naslov, naveden v sodnem registru, pravilen. Tako so mu bila obvestila, izdana v civilnem postopku med Slovenskimi železnicami in podjetjem L. E., brez težav vročena na tem naslovu (glej 11. odstavek zgoraj). Zato v obravnavani zadevi ni bilo utemeljitve za vročitev sklepov, izdanih v postopku izbrisa podjetja L. E., samo temu podjetju, saj je bilo znano, da je podjetje L. E. prenehalo poslovati štiri leta pred izbrisom. Pritožnik se je skliceval na številne sodbe Sodišča, s katerimi je bila ugotovljena kršitev prvega odstavka 6. člena konvencije, ker sodno pisanje ni bilo osebno vročeno, kot so *Díaz Ochoa proti Španiji* (št. 423/03, 22. junij 2006), *S.C. Raisa M. Shipping S.R.L. proti Romuniji* (št. 37576/05, 8. januar 2013), *Zavodnik proti Sloveniji* (št. 53723/13, 21. maj 2015), in *Aždajić proti Sloveniji* (št. 71872/12, 8. oktober 2015).

79. Pritožnik je tudi trdil, da je odločitev o njegovi osebni odgovornosti za dolg podjetja L. E., sprejeta v okviru izvršilnega postopka, ki so ga proti njemu sprožile Slovenske železnice, pomenila poseg v mirno uživanje njegovega premoženja iz 1. člena protokola št. 1. Natančneje, pomenila je ukrep nadzora države nad uporabo premoženja za namene drugega odstavka tega člena. Pritožnik je kljub temu pozval Sodišče, naj preuči njegovo pritožbo v zvezi z odgovornostjo v širšem okviru, vključno zlasti s sklepom iz leta 2001 o izbrisu podjetja L. E., z vidika splošnega pravila, določenega v navedenem členu.

80. Izpodbijani ukrep je bil po mnenju pritožnika nezakonit, ker domače pravo ni bilo dovolj natančno in predvidljivo. Glede zahteve po predvidljivosti je navedel, da v času, ko je začel veljati ZFPPOd, ni bilo jasno, da bi bil lahko na koncu osebno odgovoren za kakršen koli dolg podjetja L. E. ZFPPOd dejansko ni izrecno določal take odgovornosti, ampak se je le skliceval na drug zakon: v skladu s četrnim odstavkom 27. člena ZFPPOd se šteje, da so družbeniki družbe, ki je bila izbrisana na podlagi ZFPPOd, podali izjavo z vsebino, določeno v prvem odstavku 394. člena Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993, ta pa je omogočal izbris družbe na predlog njenih družbenikov brez postopka likvidacije, pod pogojem, da so družbeniki podali izjavo v obliki notarskega zapisa, in sicer da so poplačane vse obveznosti družbe, da so urejena vsa razmerja z delavci in da družbeniki prevzemajo solidarno odgovornost za plačila morebitnih preostalih obveznosti družbe. Glede zahteve po natančnosti je pritožnik trdil, da merila, ki jih je ustavno sodišče opredelilo v odločbi iz leta 2002, še zdaleč niso jasna. Dodal je, da je bila izpodbijana ureditev osebne odgovornosti za dolgove izbrisanih podjetij predmet številnih sprememb, ki so dodatno prispevale k splošni zmedbi.

81. Pritožnik je ob zatrjevanju, da tožena država v obravnavani zadevi ne bi smela imeti široke diskrecijske pravice, pozval Sodišče, naj ugotovi, da izpodbijani ukrep ni imel legitimnega cilja. Po njegovem mnenju bi bilo treba obravnavano zadevo razlikovati tako od zadeve *Berger-Krall in drugi proti Sloveniji* (št. 14717/04, 12. junij 2014), ki se je nanašala na stanovanjsko

pravico v zvezi z družbenimi stanovanji, vzpostavljeno v nekdanji Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, kot od zadeve *Jahn in drugi proti Nemčiji* ([VS], št. 46720/99 in 2 druga, ESČP 2005-VI), ki je obravnavala edinstven kontekst nemške združitve.

82. Pritožnik je tudi trdil, da je bil ukrep nesorazmeren. Ob sklicevanju na sodbo *Agrotexim in drugi proti Grčiji* (24. oktober 1995, 66. odstavek, serija A, št. 330 A) in številne poznejše sklepe je pritožnik poudaril, da je v skladu s sodno prakso Sodišča uveljavitev spregleda pravne osebnosti upravičena le v izjemnih okoliščinah. Po njegovem mnenju v obravnavani zadevi ni bilo takih okoliščin. Ob sklicevanju na sodbo Sodišča Evropske unije (SEU) z dne 21. oktobra 2010 v zadevi *Idryma Typou AE proti Ypourgos Typou kai Meson Mazikis Enimerosis* (C-81/09, EU:C:2010:622) je pritožnik zatrjeval, da je bil izpodbijani ukrep prav tako v nasprotju s temeljnimi načeli prava družb v Evropski uniji. Pozval je Sodišče, naj uporabi sodno prakso iz sodbe *Vaskrsić (Vaskrsić proti Sloveniji)*, št. 31371/12, 25. april 2017) in ugotovi kršitev 1. člena protokola št. 1, kljub dejstvu, da je bil relativno pasiven v zvezi z usodo podjetja L. E. in njegovega neplačanega dolga. Po mnenju pritožnika je bilo bistveno to, da ni ravnal v slabi veri. V zvezi s tem je poudaril, da je poskušal doseči prenehanje podjetja L. E. z začetkom stečajnega postopka, vendar je njegov poskus propadel, ker podjetje L. E. ni moglo pokriti s tem povezanih stroškov. Pritožnik je nadalje trdil, da je bilo pravično ravnotežje med splošnim interesom in njegovimi premoženjskimi pravicami porušeno s tem, ko mu je bilo naloženo dokazno breme glede njegovega statusa "pasivnega" družbenika. Vsekakor je poudaril, da je imel poslovodno funkcijo v podjetju L. E. samo nekaj let. To pa po njegovem mnenju ni zadostovalo, da bi bil odgovoren za dolgove podjetja. Pritožnik je ugotovil, da je bil izpodbijani ukrep zelo nepravičen, ker so Slovenske železnice v celoti uveljavile svoj zahtevek, medtem ko njemu ni ostalo nič. Naloženo mu je bilo torej prekomerno breme.

2. Vlada

83. Vlada je v zvezi z domnevnim pomanjkanjem dostopa pritožnika do postopka izbrisa podjetja zagovarjala stališče, da je imel pošteno možnost sodelovati v postopku ne glede na dejstvo, da mu niti sklep o začetku postopka izbrisa niti sklep o izbrisu podjetja nista bila osebno vročena. Oba dokumenta sta bila pravilno vročena podjetju L. E. na registriranem naslovu, kar je bila običajna praksa. Poleg tega je bil sklep o začetku postopka izbrisa objavljen v sodnem registru, ki je zlahka dostopen javni register, medtem ko je bil sklep o izbrisu objavljen v uradnem listu. Vlada je trdila, da bi se v primeru, če bi pritožnik in drugi družbeniki podjetja L. E. ravnali z dolžno skrbnostjo, z obema dokumentoma lahko seznanili na dva različna načina. Poudarila je tudi, da sta bila roka za vložitev ugovora proti uvedbi postopka in pritožbe proti sklepu o izbrisu dolga in sta znašala po dva meseca in trideset dni za vsak ugovor. Tudi Ustavno Sodišče Republike Slovenije je menilo, da

bi bila osebna vročitev sklepov, izdanih v postopku izbrisa nedejavnih podjetij, vsem družbenikom družb preveč zamudna in v mnogih primerih nemogoča glede na njihovo število in dejstvo, da družbe niso vedno obveščale sodnega registra o pomembnih spremembah (glej 49. odstavek zgoraj). J. Za., M. K. in J. Zu. so tako ostali registrirani kot družbeniki podjetja L. E. tudi po svoji smrti (glej 10., 12. in 17. odstavek zgoraj), pritožnik pa je ostal registriran kot poslovodja podjetja L. E. tudi po svoji razrešitvi (glej 14. odstavek zgoraj).

84. Vlada je nadalje trdila, da je pritožnikova osebna odgovornost za dolg podjetja L. E. pomenila ukrep nadzora nad uporabo premoženja v smislu drugega odstavka 1. člena protokola št. 1. Glede zakonitosti ukrepa je vlada trdila, da so bile ustrezne določbe domače zakonodaje dostopne, jasne in predvidljive. V zvezi s tem se je sklicevala na številne odločbe, ki so dosledno uporabljale preizkus, ki ga je uvedlo ustavno sodišče. V vseh teh odločbah so domača sodišča ugotovila, da so družbeniki izbrisanih družb, ki so imeli vsaj 10-odstotni delež, osebno odgovorni za dolgove družb in da tisti z manjšim deležem niso osebno odgovorni. V zvezi s trditvijo pritožnika, da je bila izpodbijana ureditev osebne odgovornosti predmet številnih sprememb, je vlada poudarila, da je do teh sprememb prišlo po zaključku izvršilnega postopka v obravnavani zadevi in zato niso pomembne.

85. Vlada je tudi trdila, da je bil izpodbijani ukrep v skladu s splošnim interesom. Iz uradnih podatkov, ki so se upoštevali pri pripravi ZFPPod, je razvidno, da je imelo 28. februarja 1999 6.587 družb račune blokirane več kot eno leto, njihovi dolgovi so znašali 84.452.000.000 SIT, med njimi 6.083 družb (92 %) ni imelo nobenih zaposlenih delavcev. Edina rešitev, ki je bila takrat na voljo slovenskim organom, je bila ta, da začnejo stečajni postopek po uradni dolžnosti, vendar bi to trajalo 30 let in bi državo stalo okoli 900.000.000 SIT. Ustavno sodišče je presodilo, da je izpodbijani ukrep resnično v splošnem interesu, tako za varstvo upnikov kot za varnost pravnega prometa nasploh (glej 48. in 50. odstavek zgoraj).

86. Po mnenju vlade je bil izpodbijani ukrep sorazmeren. Pritožnik je bil kot poslovodja podjetja obvezan zagotoviti likvidnost in solventnost podjetja ali pa ga ukiniti. Poleg tega je imel 11,11-odstotni delež in je lahko vplival na poslovanje družbe. Lahko bi se tudi kadarkoli umaknil iz podjetja L. E. (vlada se je sklicevala na odločbo Višjega sodišča v Ljubljani II Ip 2915/2010). Pritožnik je imel dovolj časa, da bi se seznanil z ZFPPod (ustrezne določbe so se začele uporabljati eno leto po začetku veljavnosti zakona) in se izognil izpodbijanemu ukrepu. Vendar pritožnik ni ravnal z dolžno skrbnostjo.

87. Vlada je Sodišče pozvala, naj upošteva naslednje dodatne dejavnike: družbeniki izbrisanih družb so poleg dolgov družb podedovali tudi vsa njihova sredstva; upniki izbrisanih družb so imeli na razpolago omejeno obdobje enega leta, v katerem so lahko zahtevali poplačilo svojih terjatev od družbenikov teh družb; in pritožnik je imel možnost zagovarjati svojo zadevo v izvršilnem postopku in pred ustavnim sodiščem. Glede sodne prakse

*Vaskrsi*ć, na katero se je pritožnik skliceval, je vlada trdila, da ni pomembna v obravnavani zadevi: zadeva *Vaskrsi*ć se je nanašala na prodajo pritožnikovega doma na javni dražbi, da bi se poplačala manjša terjatev (124 EUR), čeprav so bila na voljo druga sredstva izvršbe. Dodala je, da bi moral pritožnik, če je menil, da je plačal več kot drugi aktivni družbeniki podjetja L. E., vložiti proti njim civilno tožbo za povračilo stroškov.

88. Nazadnje je vlada navedla, da so bile pisne pripombe Civilne iniciative prisilno izbrisanih podjetij (povzete v 90. odstavku spodaj) polne napačnih informacij. Predvsem je bila trditev, da so bili tudi tisti, ki niso bili več družbeniki ob izbrisu družbe, še vseeno odgovorni za dolgove družbe in da poleg tega niso mogli predložiti nasprotnih argumentov v sodnih postopkih, ki so jih proti njim uvedli upniki družbe, v očitnem nasprotju s sodno prakso domačih sodišč.

3. Tretje stranke

89. Malteški inštitut za upravljanje je trdil, da bi bilo neupoštevanje pravne osebnosti podjetja upravičeno le v izjemnih okoliščinah, ko bi bilo dokazano brez upravičenega dvoma, da je bila družba kot pravna oblika zlorabljena. Dokazno breme takšne zlorabe bi moralo biti na tistem, ki jo zatrjuje, kar pomeni, da se o zlorabi ne bi smelo sklepati ali jo domnevati. V zvezi s tem je ta inštitut navedel tudi razmere na Malti.

90. Civilna iniciativa prisilno izbrisanih podjetij je trdila, da je ZFPPod naložil prekomerno breme družbenikom nedejavnih podjetij. Eno od ključnih načel prava družb je bilo, da družbeniki družb niso osebno odgovorni za dolgove družb, razen če ni dokazov, da so zlorabili družbo kot pravno osebo (t.i. spregled pravne osebnosti). ZFPPod ni upošteval tega načela. V skladu s tretjim odstavkom 37. člena tega zakona se je ZFPPod začel uporabljati že tri mesece po njegovem sprejetju¹⁷. Družbe torej niso imele časa za ukrepanje, da bi se izognile njegovi uporabi. Po mnenju združenja so bili zaradi tega, ker sodni register ni bil posodobljen (podjetja niso vedno obvestila sodnega registra o vseh pomembnih spremembah), tudi tisti, ki niso bili več družbeniki, ko je bila družba izbrisana, odgovorni za dolgove družbe; prav tako niso mogli uveljavljati nasprotnih argumentov v sodnih postopkih, ki so jih proti njim sprožili upniki. Združenje je priznalo, da je ustavno sodišče v odločbi iz leta 2002 omejilo odgovornost za dolgove izbrisanih družb samo na aktivne družbenike (to je tiste, ki so lahko vplivali na poslovanje družbe), vendar je trdilo, da je to povzročilo zmedo v slovenskem pravnem sistemu. Nadaljnja zmeda naj bi domnevno nastala zaradi poskusov, da se odpravi izpodbijana ureditev osebne odgovornosti, ki jo je uvedel ZFPPod. Združenje

17. Tretji odstavek 37. člena ZFPPod se je nanašal na izbris družb, ki se niso uskladile z Zakonom o gospodarskih družbah iz leta 1993. Vendar pa je v obravnavani zadevi upoštevana določba tretji odstavek 40. člena ZFPPod, ki je določal enoletni *vacatio legis* v zvezi z izbrisom nedejavnih podjetij.

je kot tretja stranka tudi trdilo, da družbeniki izbranih družb, čeprav so bili odgovorni za dolgove družb, niso mogli realizirati terjatev svojih družb. Potrdilo je, da so Sodniško društvo, Sodni svet, Inštitut za primerjalno pravo Pravne fakultete Univerze v Ljubljani in Gospodarska zbornica Slovenije¹⁸, med drugimi, izrazili podporo ZFPPod, vendar je trdilo, da so vsi ravnali v dogovoru z levičarskimi političnimi strukturami. Združenje je nazadnje predložilo naslednje podatke: skoraj 25.000 družb je bilo izbranih; ob predpostavki, da je imela vsaka od njih vsaj dva odgovorna družbenika, je bilo prizadetih okoli 50.000 ljudi (2,5% slovenskega prebivalstva).

C. Presoja Sodišča

1. Področje presoje Sodišča

91. Pritožnik se je pritožil, da je dejstvo, da mu dokumenti, izdani v postopku izbrisa proti podjetju L. E., niso bili osebno vročeni, pomenilo kršitev prvega odstavka 6. člena konvencije (glej 78. odstavek zgoraj). Sodišče ugotavlja, da je kot glavni opredeljevalec dejstev, ki jih je v pravu treba opredeliti v vsaki obravnavani zadevi (glej na primer *Radomilja in drugi proti Hrvaški* [VS], št. 37685/10, 124. odstavek, 20. marec 2018), in ob upoštevanju postopkovnih zahtev, ki jih vsebuje 1. člen protokola št. 1 (glej 95. odstavek spodaj), primerno preučiti to pritožbo skupaj s pritožnikovo pritožbo glede odgovornosti na podlagi 1. člena protokola št. 1 (glej, *mutatis mutandis, Forminster Enterprises Limited proti Češki republiki*, št. 38238/04, 59. odstavek, 9. oktober 2008).

2. Upoštevano pravilo

(a) Splošna načela

92. Kot je Sodišče že večkrat navedlo, 1. člen protokola št. 1 vsebuje tri pravila: prvo pravilo, določeno v prvem stavku prvega odstavka, je splošne narave in izraža načelo mirnega uživanja premoženja; drugo pravilo iz drugega stavka prvega odstavka se nanaša na odvzem premoženja in določa pogoje za to; tretje pravilo, navedeno v drugem odstavku, priznava, da so države med drugim upravičene do nadzora nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom. Drugo in tretje pravilo se nanašata na določene primere poseganja v pravico do mirnega uživanja premoženja in ju je treba razlagati glede na splošno načelo, navedeno v prvem pravilu (glej, med drugim, *Ališić in drugi proti Bosni in Hercegovini, Hrvaški, Srbiji, Sloveniji in nekdanji*

18. Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) je bila ustanovljena pred več kot 160 leti in ima zdaj 7.000 družb članic vseh velikosti in iz vseh območij. Je neprofitna, nevladna, neodvisna poslovna organizacija, ki zastopa interese svojih članov, in je najbolj vplivno poslovno združenje Slovenije.

jugoslovanski republiki Makedoniji [VS], št. 60642/08, 98. odstavek, ESČP 2014).

(b) Uporaba splošnih načel v obravnavani zadevi

93. Ni sporno, da je odločitev o tem, da je pritožnik osebno odgovoren za dolg podjetja L. E., pomenila poseg v mirno uživanje njegovega premoženja po 1. členu protokola št. 1. Stranke so se tudi strinjale, da je treba zadevni ukrep sam po sebi šteti za ukrep nadzora nad uporabo premoženja. Vendar pa bo Sodišče ob upoštevanju širšega okvira, vključno zlasti s sklepom iz leta 2001 o izbrisu podjetja L. E. iz sodnega registra, preučilo zadevo z vidika splošnega načela, določenega v prvem pravilu 1. člena protokola št. 1.

3. Zakonitost posega

(a) Splošna načela

94. Sodišče ponovno poudarja, da je prva in najpomembnejša zahteva 1. člena protokola št. 1 ta, da mora biti vsako poseganje javnih organov v mirno uživanje premoženja zakonito: drugi stavek prvega odstavka dovoljuje odvzem premoženja le "v skladu s pogoji, ki jih določa zakon", drugi odstavek pa priznava, da imajo države z uveljavljanjem "zakonov" pravico nadzorovati uporabo premoženja. Poleg tega je vladavina prava, ki je eno od temeljnih načel demokratične družbe, neločljivo povezana z vsemi členi konvencije (glej, na primer, *Nekdanji kralj Grčije in drugi proti Grčiji* [VS], št. 25701/94, 79. odstavek, ESČP 2000-XII, in *Broniowski proti Poljski* [VS], št. 31443/96, 147. odstavek, ESČP 2004-V).

95. Načelo zakonitosti tudi predpostavlja določeno kakovost veljavnih določb domačega prava. V tej zvezi je treba poudariti, da se 1. člen protokola št. 1, kadar govorimo o "pravu", nanaša na isti pojem, na katerega se konvencija sklicuje drugod pri uporabi tega izraza (glej na primer *Vistiņš in Perepjolkins proti Latviji* [VS], št. 71243/01, 96. odstavek, 25. oktober 2012). Iz tega sledi, da bi morale biti pravne norme, na katerih temelji poseg, dovolj dostopne, natančne in da je njihova uporaba predvidljiva (glej, med številnimi drugimi zadevami, *Beyeler proti Italiji* [VS], št. 33202/96, 109.-110. odstavek, ESČP 2000-I). Zlasti je pravna norma "predvidljiva", kadar zagotavlja ukrep pravnega varstva pred samovoljnimi posegi javnih organov (glej *Centro Europa 7 S.r.l. in Di Stefano proti Italiji* [VS], št. 38433/09, 143. člen, 7. junij 2012). Vsak poseg v mirno uživanje premoženja morajo zato spremljati postopkovna jamstva, ki zadevnemu posamezniku ali subjektu lahko zagotovijo ustrezno priložnost za predstavitev njegove zadeve odgovornim organom z namenom učinkovitega izpodbijanja ukrepov, ki posegajo v pravice, ki jih zagotavlja ta določba. Pri ugotavljanju, ali je bil ta pogoj izpolnjen, se je treba celovito ozreti na veljavne sodne in upravne postopke (glej *Jokela proti Finski*, št. 28856/95, 45. odstavek, ESČP 2002-

IV; *Capital Bank AD proti Bolgariji*, št. 49429/99, 134. člen, ESČP 2005-XII; in *Stolyarova proti Rusiji*, št. 15711/13, 43. odstavek, 29. januar 2015).

(b) Uporaba splošnih načel v obravnavani zadevi

96. Ob pregledu okoliščin obravnavane zadeve Sodišče najprej ugotavlja, da je osebna odgovornost pritožnika za dolg podjetja L. E. temeljila na četrtem odstavku 27. člena ZFPPod, ki je določal, da se za družbenike podjetja, ki je bilo izbrisano iz sodnega registra, ker v dvanajstih zaporednih mesecih ni opravilo nobene transakcije prek svojega bančnega računa, šteje, da so podali izjavo, določeno v prvem odstavku 394. člena Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993 (namreč, da prevzemajo solidarno odgovornost za vse neporavnane dolgove podjetja). ZFPPod je bil objavljen v uradnem listu z dne 8. julija 1999 in je začel veljati 23. julija 1999. Sodišče ugotavlja, da je bila ureditev, ki jo je uvedel ZFPPod, dostopna pritožniku, in da je bila vsebina zakona dovolj jasna, da bi lahko predvidel, da je njegovemu podjetju grozila nevarnost izbrisa iz sodnega registra in da je tvegalo, da bo osebno odgovoren za njegove dolgove.

97. Sodišče je potrdilo, da zakon lahko zadosti zahtevi po predvidljivosti, tudi če mora zadevna oseba poseči po ustreznih pravnih nasvetih, da bi na razumen način glede na dane okoliščine lahko ocenila posledice, ki jih lahko povzroči določeno ravnanje. To še posebej velja za osebe, ki opravljajo strokovno dejavnost, ki so navajene ravnati z veliko mero previdnosti pri opravljanju svojega poklica. Zato se od njih lahko pričakuje, da bodo še posebno pozorne pri ocenjevanju tveganj, ki jih taka dejavnost prinaša (glej, med številnimi drugimi zadevami, *Karácsony in drugi proti Madžarski* [VS], št. 42461/13 in 44357/13, 125. člen, 17. maj 2016, in *Cantoni proti Franciji*, 15. november 1996, 35. odstavek, *Poročila o sodbah in sklepih* 1996-V). Lahko bi se reklo, da enako velja za osebe, ki se ukvarjajo z gospodarskimi dejavnostmi (glej smiselno *Špaček, s.r.o., proti Češki republiki*, št. 26449/95, 59. odstavek, 9. november 1999, in *Forminster Enterprises Limited*, navedeno zgoraj, 65. odstavek). Kot manjšinski družbenik podjetja L. E. in njegov nekdanji izvršni direktor bi se moral pritožnik dobro zavedati ne samo stanja podjetja, ampak tudi civilnega postopka, ki ga je proti njemu sprožil njegov upnik (glej 11. odstavek zgoraj). Zaradi navedenega Sodišče meni, da bi se od pritožnika lahko pričakovalo, da bo svojo pozornost v nemajhni meri namenil nerešenim vprašanjem, s katerimi se je soočalo podjetje. Meni tudi, da je pritožnik moral biti seznanjen z domačo zakonodajo, ki je veljala za podjetja in še zlasti za plačilno nesposobna podjetja, in da ni bilo potrebe, da se mu posreduje kakršno koli posebno opozorilo glede vpliva ZFPPod.

98. V zvezi s tem je treba obravnavano zadevo razlikovati od zadeve *Zolotas proti Grčiji* (št. 2) (št. 66610/09, ESČP 2013), ki se je nanašala na zakon, sprejet leta 1942 (ko so Grčijo okupirale sile osi) in ratificiran leta 1946, v skladu s katerim so se vse bančne vloge, ki jih imetnik računa ni dvignil ali ki niso bile vključene v nobeno transakcijo v roku dvajsetih let,

trajno prenesle na državo. Sodišče je v navedeni zadevi med drugim ugotovilo, da je dejstvo, da pritožnik ni bil obveščen o tem, kdaj bo potekel zastaralni rok, oz. zato ni imel možnosti ustaviti teka zastaralnega roka, porušilo pravično ravnotežje, ki ga zahteva 1. člen protokola št. 1. Pomembno pa je, da je bil pritožnik v navedeni zadevi, v nasprotju s pritožnikom v obravnavani zadevi, navaden državlján, neizkušen v civilnem ali bančnem pravu. Obravnavana zadeva ima več skupnega z *J.A. Pye (Oxford) Ltd in J.A. Pye (Oxford) Land Ltd proti Združenemu kraljestvu* ([VS], št. 44302/02, ESČP 2007-III). V navedeni zadevi je Sodišče preučilo sorazmernost odvzema zemljišč, ki so pripadala družbam pritožnicam, zaradi dvanajstletnega škodljivega posedovanja. Med drugim je presodilo, da opustitev obvestila papirnatemu lastniku pred iztekom zastaralnega roka v upoštevem času ni porušilo pravičnega ravnotežja, ki ga zahteva 1. člen protokola št. 1.

99. Poleg tega je res, kot trdi pritožnik, da je zakonodajno zasnovano osebne odgovornosti za dolgove izbrisanih podjetij, ki jo je uvedel ZFPPod, in po kateri so bili vsi družbeniki odgovorni ne glede na njihove vloge v podjetjih, ublažila odločba ustavnega sodišča iz leta 2002 (glej 48.-51. odstavek - zgoraj). Vendar dejstvo, da je bila navedena odločba izdana več kot dve leti potem, ko so se upoštevne določbe ZFPPod začele uporabljati, ni v ničemer vplivalo na pritožnika, saj je bilo vprašanje njegove osebne odgovornosti za dolgove podjetja L. E. opredeljeno v izvršilnem postopku, ki se je začel aprila 2002 (glej 24. odstavek zgoraj) in končal julija 2007 (glej 30. odstavek zgoraj). V tem postopku, s katerim se je seznanil šele decembra 2004 (glej 24. odstavek zgoraj), je pritožnik trdil, da ni bil aktivni družbenik podjetja L. E., pri čemer se je v podporo argumentom proti izvršbi skliceval na odločitev ustavnega sodišča. Zato Sodišče ne more ugotoviti, da je bil pritožnik kakor koli oviran pri uveljavljanju svojih pravic zaradi dejstva, da je bila razlika med aktivnimi in pasivnimi družbeniki uvedena šele oktobra 2002 (glej 2002. in 48. odstavek).

100. Poleg tega je bil preizkus, ki ga je v zvezi s tem razvilo ustavno sodišče in ki določa razliko med "aktivnimi družbeniki", ki so lahko vplivali na poslovanje družbe, in "pasivnimi družbeniki", ki niso imeli takšnega vpliva, jasen (glej 51. odstavek zgoraj). Dejansko je vodil do razvoja dosledne domače sodne prakse, v skladu s katero so bili družbeniki izbrisanih družb, ki so imeli vsaj 10-odstotni delež, osebno odgovorni za dolgove podjetij, tisti pa, ki so imeli manj kot 10-odstotni delež, pa praviloma niso bili odgovorni. Sodišče meni, da ta 10-odstotni prag ni samovoljen glede na zakonske pravice, ki jih imajo družbeniki družb z omejeno odgovornostjo z vsaj 10-odstotnim deležem: pravico do obveščenosti o zadevah družbe; pravico dostopa do evidenc in datotek družbe; pravico zahtevati sklic skupščine; pravico zahtevati, da se določeno vprašanje vključi na dnevni red skupščine; in pravico vložiti tožbo pri pristojnem sodišču za prenehanje družbe (glej 37.-38. odstavek zgoraj). Ustrezne mednarodne organizacije, kot sta Organizacija

za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) in Mednarodni denarni sklad (IMF), uporabljajo podoben preizkus za razlikovanje med družbeniki, ki ne obvladujejo družbe (portfeljski vlagatelji), in tistimi, ki jo obvladujejo (neposredni vlagatelji). V zvezi s tem se ustrezni del Referenčne opredelitve neposrednih tujih naložb OECD, četrta izdaja 2008, glasi (str. 22–23)¹⁹:

"29. Motivacija, da bi pomembno vplivali na podjetje ali ga obvladovali, je temeljni dejavnik, v katerem se neposredne naložbe razlikujejo od čezmejnih portfeljskih naložb. Pri čezmejnih portfeljskih naložbah se vlagatelj osredotoča predvsem na dohodke, ki izhajajo iz pridobitve in prodaje delnic in drugih vrednostnih papirjev, ne da bi pričakoval, da bo obvladoval ali vplival na upravljanje s sredstvi, ki so osnova teh naložb. Neposredni naložbeni odnosi lahko po svoji naravi vodijo do dolgoročnega in stalnega financiranja ter tehnoloških prenosov, katerih cilj je s časom čim bolj povečati proizvodnjo in dohodke mednarodnega podjetja. Portfeljski vlagatelji pa nimajo za cilj dolgoročnega odnosa. Donos na sredstva je glavni dejavnik, ki vpliva na nakup ali prodajo njihovih vrednostnih papirjev.

...

31. Pojavile so se trditve, da v praksi obstaja več dejavnikov, ki lahko določajo vpliv neposrednega vlagatelja na podjetje za neposredne naložbe. Vendar se zaradi doslednosti in čezmejne primerljivosti statističnih podatkov o neposrednih tujih naložbah priporoča stroga uporaba številčne smernice za opredelitev neposrednih naložb. V skladu s tem se neposredna naložba šteje za očitno, če je neposredni vlagatelj neposredno ali posredno lastnik vsaj 10 odstotkov glasovalnih pravic podjetja za neposredne naložbe. Z drugimi besedami, 10-odstotni prag je merilo za določitev, ali ima vlagatelj vpliv na upravljanje podjetja (ali ne), in torej, ali obstaja podlaga za neposredni naložbeni odnos ali ne."

101. Glede trditve pritožnika, da so poznejše reforme ureditve osebne odgovornosti za dolgove izbrisanih družb povzročile splošno zmedo, se Sodišče v celoti strinja z vlado, da so bile zadevne reforme nerelevantne, saj so bile izvedene po ustavitvi izvršilnega postopka v zadevi pritožnika (z drugimi besedami, potem ko je sklep o njegovi osebni odgovornosti za dolg podjetja L. E. postal dokončen).

102. V zvezi s pritožnikovo pritožbo, da mu sklepa, izdana v postopku izbrisa, nista bila osebno vročena (glej 91. odstavek zgoraj), je Sodišče v 96.-97. odstavku zgoraj ugotovilo, da bi moral pritožnik predvideti, da njegovo podjetje tvega izbris iz sodnega registra, in da tvega, da bo osebno odgovoren za njegove dolgove. Tako bi moral sam ali skupaj z drugimi družbeniki podjetja sprejeti potrebne ukrepe za dvig vseh pisem, naslovljenih na njegovo podjetje (glej *Hennings proti Nemčiji*, 16. december 1992, 26. odstavek, serija A št. 251-A). Dokler pa so družbeniki podjetja L. E. vzdrževali obstoj podjetja, čeprav le formalno, in ker niso našli načina, da bi ga razpustili, bi morali zagotoviti nekaj osnovnega upravljanja. Poleg tega Sodišče ob upoštevanju razumno dolgih rokov za pritožbo zoper sklepa, izdana v postopku izbrisa (glej 44.-45. odstavek zgoraj), meni, da je bila vročitev

19. Glej tudi "Priročnik za plačilno bilanco in stanje mednarodnih naložb" IMF, šesta izdaja (BPM6), 2009.

sklepov podjetju L. E., skupaj z obvestilom v sodnem registru ali v uradnem listu, kot je primerno, ustrezna.

103. Obravnavano zadevo je mogoče razlikovati od zadev, na katere se je pritožnik skliceval v svojih navedbah (glej 78. odstavek zgoraj). Te zadeve so se nanašale na civilne postopke, ki so bili uvedeni proti samim pritožnikom na podlagi splošne zakonodaje. Nasprotno pa je sporni postopek za izbris v obravnavani zadevi potekal proti podjetju L. E. (torej ne proti pritožniku) na podlagi posebnega zakona, katerega cilj je bil ravno čim prej razpustiti številne nedejavne družbe. Ta ukrep se je štel za potrebnega v obdobju prehoda iz socialističnega v tržno gospodarstvo (glej ugotovitve ustavnega sodišča v zvezi s tem v 48.-49. odstavku zgoraj). Poleg tega pritožnik ni bil spoznan za osebno odgovornega za dolg podjetja L. E. v postopku izbrisa, ampak v poznejšem izvršilnem postopku, ki ga je proti njemu sprožil upnik podjetja E. L., v katerem je imel možnost predložiti argumente, ki jih je štel za pomembne v zadevi, na vseh stopnjah postopka.

104. Glede na zgoraj navedeno Sodišče ugotavlja, da je bil poseg zakonit v smislu 1. člena protokola št. 1.

4. Cilj posega

(a) Splošna načela

105. Vsako poseganje javnih organov v mirno uživanje premoženja je lahko upravičeno le, če služi legitimnemu splošnemu interesu. Za namene te analize Sodišče meni, da je koristno ponoviti naslednje odlomke iz sodbe *Jahn in drugi* (navedeno zgoraj, 91. odstavek):

"91. Sodišče meni, da so nacionalni organi zaradi neposrednega poznavanja lastne družbe in njenih potreb načeloma bolj od mednarodnega sodnika poklicani, da presodijo, kaj je "v javnem interesu". V okviru sistema varstva, ki ga vzpostavlja konvencija, morajo nacionalni organi tako opraviti začetno presojo glede obstoja problema javnega pomena, ki upravičuje ukrepe odvzema premoženja. Tako kot na drugih področjih, za katera veljajo varovala konvencije, nacionalni organi tudi tukaj skladno s tem uživajo določeno polje proste presoje.

Poleg tega je pojem "javnega interesa" nujno obsežen. Zlasti odločitev o uveljavitvi zakonov o razlastitvi premoženja običajno vključuje obravnavo političnih, gospodarskih in socialnih vprašanj. Sodišče meni, da je logično, da mora imeti zakonodajalec pri uresničevanju socialne in gospodarske politike široko polje proste presoje, in bo spoštovalo zakonodajalčevo presojo o tem, kaj je v splošnem interesu, razen če je očitno neutemeljena (glej *James in drugi*, navedeno zgoraj, str. 32, 46. odstavek; *Nekdanji kralj Grčije in drugi*, navedeno zgoraj, 87. odstavek; in *Zvolský in Zvolská proti Češki republiki*, št. 46129/99, 67. odstavek *in fine*, ESČP 2002-IX). Enako nujno, če ne *a fortiori*, velja za tako radikalne spremembe, kot so tiste, ki so se zgodile v času ponovne združitve Nemčije, ko se je sistem spremenil v tržno gospodarstvo."

(b) Uporaba splošnih načel v obravnavani zadevi

106. Iz pripravljalnega dela v zvezi s sprejetjem ZFPPOd izhaja, da so bili glavni cilji tega zakona zagotoviti stabilnost na poslovnem trgu in finančno

disciplino. Eden od stranskih učinkov prehoda iz socialističnega v tržno gospodarstvo je bil obstoj velikega števila nedejavnih podjetij z dolgovi, vendar brez premoženja, ki so bila ustanovljena v skladu z zakonodajo nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije. Zakonodajalec je menil, da bi v primeru, če bi sodišča začela stečajne postopke proti takim podjetjem, kar je bil edini tedaj razpoložljivi ukrep, preplavili sodišča za približno 30 let in bi to imelo pomembne finančne posledice za državo (glej 85. odstavek zgoraj). ZFPPod je tako uvedel možnost, da se podjetja izbrišejo iz sodnega registra na pobudo sodišča brez predhodne likvidacije. Poleg tega je četrti odstavek 27. člena ZFPPod, kot ga je spremenilo ustavno sodišče leta 2002, z namenom zaščititi upnike takih družb, določal, da so nekdanji družbeniki družb, izbranih na podlagi ZFPPod, ki so imeli možnost vplivati na poslovanje podjetij, odgovorni za dolgove družb (glej tudi *Khodorkovskiy in Lebedev proti Rusiji*, št. 11082/06 in 13772/05, 877. odstavek, 25. julij 2013). Ob upoštevanju posebno širokega polja presoje, ki ga imajo domači organi v zadevah splošne socialne in ekonomske politike (glej *Jahn in drugi*, navedeno zgoraj, 91. odstavek; *Vistiņš in Perepjolkins proti Latviji*, navedeno zgoraj, 98. odstavek; in *Béláné Nagy proti Madžarski* [VS], št. 53080/13, 113.-114. odstavek, 13. december 2016), Sodišče ne vidi razloga za dvom o tem, da je bil izpodbijani ukrep v javnem interesu. Tako se v primerih, kot je poslabšanje razmer na poslovnem trgu zaradi velikega števila nedejavnih in plačilno nesposobnih podjetij, lahko pojavi nujna potreba države po ukrepanju z namenom preprečiti nepopravljivo škodo za gospodarstvo in povečati pravno varnost udeležencev na trgu.

5. Ali je poseg dosegel "pravično ravnotežje"

(a) Splošna načela

107. Sodišče ponovno poudarja, da konvencija posamezniku ne daje na voljo "*actio popularis*". V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča ni njegova naloga, da v postopkih, ki izhajajo iz posamezne pritožbe na podlagi 34. člena konvencije, preverja domače pravo *in abstracto*. Namesto tega mora ugotoviti, ali je način, na katerega je bilo uporabljeno ali je vplivalo na pritožnika, pomenil kršitev konvencije (glej *Center za pravna sredstva v imenu Valentina Câmpeanua proti Romuniji* [VS], št. 47848/08, 101. odstavek, ESČP 2014; *Perinçek proti Švici* [VS], št. 27510/08, 136. odstavek, ESČP 2015, in *Roman Zakharov proti Rusiji* [VS], št. 47143/06, 164. odstavek, ESČP 2015, z nadaljnjimi sklicevanji).

108. Sodišče nadalje opozarja na svojo v bistvu podrejeno vlogo v sistemu varstva, ki ga zagotavlja konvencija. V skladu z načelom subsidiarnosti so pogodbenice v prvi vrsti odgovorne za zagotavljanje pravic in svoboščin, opredeljenih v konvenciji in njenih protokolih, ter imajo pri tem možnost proste presoje pod nadzorno pristojnostjo Sodišča. Nacionalni organi so preko svoje demokratične legitimnosti, kot je Sodišče že večkrat povedalo,

načeloma bolj od mednarodnega sodnika poklicani, da ocenijo lokalne potrebe in pogoje (glej, *med drugim, Hatton in drugi proti Združenemu kraljestvu* [VS], št. 36022/97, 97. odstavek, ESČP 2003-VIII; *Vistiņš in Perepjokins*, navedeno zgoraj, 98. odstavek; in *Garib proti Nizozemski* [VS], št. 43494/09, 137. odstavek, 6. november 2017).

109. Če ima zakonodajalec polje proste presoje, se to načeloma razteza na njegovo odločitev za poseg na določenem predmetnem področju, in po posegu na podrobna pravila, ki jih določi za zagotovitev skladnosti zakonodaje s konvencijo in dosego ravnotežja med nasprotujočimi si javnimi in zasebnimi interesi. Vendar pa je Sodišče že večkrat povedalo, da odločitve, ki jih sprejme zakonodajalec, niso izven nadzora Sodišča, in je ocenilo kakovost parlamentarne in sodne presoje nujnosti posameznega ukrepa. Po njegovem mnenju je pomembno upoštevati tveganje zlorabe, če naj se sprost splošni ukrep, to pa je tveganje, ki ga mora pretežno oceniti država. Izkazalo se je tudi, da je splošni ukrep bolj izvedljivo sredstvo za doseganje legitimnega cilja kot pa določba, ki omogoča presojo vsakega posameznega primera, kadar bi slednje povzročilo tveganje precejšnje negotovosti pravnih postopkov, stroškov in zamud, pa tudi diskriminacije in samovoljnosti (glej *Animal Defenders International proti Združenemu kraljestvu* [VS], št. 48876/08, 108. odstavek, ESČP 2013, z nadaljnjimi sklicevanji). Sodišče je poklicano, da skrbno preuči argumente, ki so se upoštevali med zakonodajnim postopkom in so privedli do odločitev, ki jih je sprejel zakonodajalec, in da ugotovi, ali je bilo doseženo pravično ravnotežje med nasprotujočimi si interesi države ali javnosti na sploh in interesi, na katere so te zakonodajne odločitve neposredno vplivale (primerjaj *Correia de Matos proti Portugalski* [VS], št. 56402/12, 129. člen, 4. april 2018).

110. Iskanje tega ravnotežja se odraža tudi v strukturi 1. člena protokola št. 1. Zlasti mora biti prisoten razumen odnos sorazmernosti med uporabljenimi sredstvi in ciljem, ki se želi doseči z ukrepi, ki jih izvaja država. Sodišče mora zato v vsaki zadevi, ki vključuje domnevno kršitev 1. člena protokola št. 1, ugotoviti, ali je morala zadevna oseba zaradi ukrepanja ali neukrepanja države nositi nesorazmerno in prekomerno breme (glej na primer *Broniowski*, navedeno zgoraj, 150. odstavek, in *Sargsyan proti Azerbajdžanu* [VS], št. 40167/06, 227. odstavek, ESČP 2015).

111. Nazadnje, Sodišče je v sodbi *Agrotexim in drugi*, na katero se je pritožnik skliceval v svojih navedbah, razsodilo, da se lahko spregled pravne osebnosti upraviči samo z izjemnimi okoliščinami. To ni bilo konkretno povezano z vprašanjem kot je to v obravnavani zadevi, namreč ali je bilo poseganje v pravico do mirnega uživanja premoženja upravičeno na podlagi 1. člena protokola št. 1, ampak z vprašanjem, ali lahko družbenik v katerih koli okoliščinah trdi, da je žrtev po 34. členu konvencije zaradi dejanj, usmerjenih proti premoženju podjetja. Očitno je logika utemeljitve Sodišča ta, da so lahko pritožbe proti kršitvam 1. člena protokola št. 1 pred Sodiščem vlagala podjetja in ne družbeniki, ker so podjetja imela ločeno pravno

osebnost od družbenikov, razen če zaradi izjemnih okoliščin podjetje tega ni moglo storiti. Sodišče je ugotovilo (prav tam., 66. odstavek), da so vrhovna sodišča nekaterih držav članic Sveta Evrope zavzela enako stališče in da je to načelo potrdilo tudi Meddržavno sodišče (ICJ) v zvezi z diplomatsko zaščito podjetij v sodbi *Barcelona Traction, Light and Power Company Limited* (sodba z dne 5. februarja 1970, poročila ICJ 1970, str. 39-40, 55.-58. odstavek). Ob obravnavanju obeh strani načela je ICJ v ustreznem delu te sodbe navedlo:

"55. Sodišče bo zdaj preučilo druge razloge, na podlagi katerih je mogoče, da je predložitev zahtevka belgijske vlade v imenu družbenikov Barcelona Traction lahko upravičena.

56. Iz istih razlogov kot prej se mora Sodišče pri tem sklicevati na občinsko pravo. Oblike ustanovitve podjetij in njihove pravne osebnosti se včasih niso uporabile zgolj v namene, katerim so bile prvotno namenjene; včasih pravna oseba ni mogla zaščititi pravic tistih, ki so ji zaupali svoje finančne vire; tako so se neizogibno pojavile nevarnosti zlorabe, kot v primeru številnih drugih pravnih institucij. Tako je pravo tudi tukaj, soočeno z gospodarsko stvarnostjo, moralo tako kot drugod zagotoviti zaščitne ukrepe in pravna sredstva v interesu tistih znotraj pravne osebe, kot tudi tistih zunaj nje, ki so z njo poslovali: pravo je ugotovilo, da neodvisnega obstoja pravne osebe ni mogoče obravnavati kot absolutnega. V tem okviru je bil postopek "spregleda pravne osebnosti" ali "neupoštevanja pravne osebnosti" spoznan za upravičenega in pravičnega v določenih okoliščinah ali za določene namene. Bogata praksa, ki se je že nabrala na to temo v občinskem pravu, kaže, da na primer pride do spregleda pravne osebnosti zato, da se prepreči zloraba privilegijev pravne osebnosti, kot v nekaterih primerih goljufije ali zlorabe, z namenom zaščititi tretje osebe kot je upnik ali kupec, ali da se prepreči izogibanje pravnim zahtevam ali obveznostim.

57. Zato se spregled pravne osebnosti pogosteje uporablja od zunaj, v interesu tistih, ki poslujejo z gospodarsko družbo. Vendar se uporablja tudi od znotraj, v interesu – med drugim – družbenikov, vendar le v izjemnih okoliščinah.

58. V skladu z zgoraj obrazloženim načelom je postopek spregleda pravne osebnosti, ki ga izjemoma dopušča občinsko pravo, enako sprejemljiv v podobni vlogi v mednarodnem pravu. Iz tega sledi, da lahko načeloma tudi na mednarodni ravni obstajajo posebne okoliščine, ki upravičujejo spregled pravne osebnosti v interesu družbenikov."

Sodišče je že večkrat uporabilo preizkus iz zadeve *Agrotexim*, ko je obravnavalo zahteve družbenikov, da naj se jih izenači s podjetji za namene statusa "žrtve" – tj. "od znotraj" v jeziku ICJ (glej *Centro Europa 7 S.r.l. in Di Stefano*, navedeno zgoraj, 90.–95. odstavek, in tam navedene zadeve.) Sodne prakse na podlagi zadeve *Agrotexim* tako ni mogoče neposredno prenesti kot pomoč Sodišču pri reševanju zadev kot je obravnavana, ki se nanaša na spregled pravne osebnosti družbe z omejeno odgovornostjo v interesu njenih upnikov – ali "od zunaj" v jeziku ICJ. V zvezi s tem je Sodišče potrdilo, da je tam, kjer se je družba z omejeno odgovornostjo uporabila zgolj kot fasada za goljufiva ravnanja njenih lastnikov ali poslovodij, lahko spregled pravne osebnosti ustrezen rešitev za obrambo pravic njenih upnikov (glej *Hodorkovskijev in Lebedjev*, navedeno zgoraj, 877. člen). Poleg tega je

Sodišče v številnih zadevah, ki so jih sprožili upniki družb z omejeno odgovornostjo ali bank v državni lasti, med drugim ugotovilo kršitev 1. člena protokola št. 1, ker je tožena država zavrnila plačilo dolga sporne družbe ali banke in se pri tem skrila za pravno osebnost (glej *Ališić in drugi*, navedeno zgoraj, 114.-115. odstavek, z nadaljnjimi sklicevanji). V zvezi s tem se je Sodišče med drugim sklicevalo na naslednje dejavnike: ali je država izčrpavala sredstva družbe na škodo družbe in njenih delničarjev, ali ji ni uspelo ohraniti strogo poslovnega odnosa z družbo oz. ali je ravnala kako drugače, da je zlorabila družbo kot pravno osebo (prav tam). To je tudi v skladu s pristopom, ki so ga sprejele številne države pogodbenice (glej primerjalno pravne informacije, ki sta jih predložili stranki in ena od tretjih strank v obravnavani zadevi v 56. odstavku zgoraj).

112. Sodišče bo v nadaljevanju preučilo, ali je bilo v obravnavani zadevi vzpostavljeno pravično ravnotežje med vpletenimi interesi (torej interesom pritožnika, da ni odgovoren za dolgove podjetja L. E., interesom upnika podjetja L. E., da se njegove terjatve v celoti poravnajo, in javnim interesom za stabilne gospodarske odnose). Sodišče bo pri presoji, ali je morala oseba nositi individualno in prekomerno breme v smislu 1. člena protokola št. 1, upoštevalo zgoraj obrazloženo načelo, če je to primerno, in sicer da bi moralo biti spoznanje družbenika podjetja z omejeno odgovornostjo za odgovornega za dolgove podjetja, in s tem spregled pravne osebnosti, potreben samo v izjemnih okoliščinah in ob uravnoteženju s posebnimi zaščitnimi ukrepi.

(b) Uporaba splošnih načel v obravnavani zadevi

113. Sodišče že na začetku ugotavlja, da je bil pred začetkom veljavnosti ZFPPod po slovenski zakonodaji spregled pravne osebnosti z namenom spoznati družbenika osebno odgovornega za dolgove družbe, omejen na razloge, določene v 6. členu Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993, kot je opisano v 34. odstavku zgoraj, vključno z zlorabo družbe in sredstev te družbe. Podobne določbe so v domači zakonodaji uvedle številne druge države pogodbenice (glej 56. odstavek zgoraj).

114. Kot je razvidno iz pripravljalnega dela v zvezi z ZFPPod, se je štel, da 6. člen Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993 ni več prilagojen razmeram, ki so nastale v Sloveniji do konca devetdesetih let, ko je na tisoče podjetij, ki so bila ustanovljena v skladu z zakonodajo nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije, obstajalo le na papirju, poleg tega pa so imela velike dolgove, ne pa tudi sredstev. Nacionalni zakonodajalec se je odločil, da uvede nove načine za ravnanje s takimi družbami.

115. Sodišče na začetku ugotavlja, da je ZFPPod nedvomno imel obsežne posledice za številne posameznike, vključno s pritožnikom, ki so posledično postali osebno odgovorni za dolgove svojih družb. Vendar pa se izjemna narava okoliščin, ki lahko upravičuje spregled pravne osebnosti, v bistvu nanaša na naravo vprašanj, o katerih mora odločiti pristojno nacionalno sodišče, ne pa na pogostost takih okoliščin. To ne pomeni, da se lahko ta vrsta

ukrepa upraviči samo v redkih primerih (glej, *mutatis mutandis*, *Miller proti Švedski*, št. 55853/00, 29. odstavek, 8. februar 2005, v zvezi z vprašanjem iz 6. člena).

116. Iz pripravljalnega dela za ZFPPod (glej 41. odstavek zgoraj) je tudi razvidno, da je bil ZFPPod sprejet v odgovor na resen in razširjen problem v post-socialistični Sloveniji, ki je zajemal najmanj 6.500 podjetij in spodbudil nekatere osnovne pogoje, ki jih morajo izpolnjevati podjetja v tržnem gospodarstvu. Uvedbo novih pravil o spregledu pravne osebnosti, da bi družbeniki nedejavnih podjetij postali odgovorni za dolgove podjetij na podlagi domneve, da nameravajo družbe ukiniti in da prevzemajo solidarnostno odgovornost za te dolgove, je očitno spodbudila tudi določena nujna potreba. Poleg tega je bila na podlagi odločitve ustavnega sodišča taka odgovornost omejena na družbenike podjetij, ki so dejansko imeli možnost vplivati na poslovanje podjetja (glej 51. odstavek zgoraj). Ustavno sodišče je med drugim poudarilo, da je bila potreba po dodatni zaščiti upnikov še večja v okviru ZFPPod, ki ni predvideval postopkov za zagotovitev poplačila upnikov v primeru prenehanja poslovanja teh družb, v primeru morebitne prezadolženosti družb pa tudi ne postopkov, s katerimi bi se zagotovila vsaj redna odgovornost družb z omejeno odgovornostjo (sklep U-I-135/00 z dne 9. oktobra 2002, 49. odstavek, naveden v 50. odstavku zgoraj).

117. Res je, da so ta pravila postala predmet vsaj dveh krogov zakonodajnih sprememb in sodnih pritožb na ustavno sodišče. Tako je bil ZFPPod prvič spremenjen leta 2007, da bi razrešil družbenike družb osebne odgovornosti, vendar je ustavno sodišče istega leta to spremembo razveljavilo, da bi zaščitilo upnike (glej 52. odstavek zgoraj). Ko je zakonodajalec leta 2011 spet poskusil razbremeniti družbenike družb (glej 54. odstavek zgoraj), je ustavno sodišče dovolilo razbremenitev, vendar le za družbe, ki so bile izbrisane po začetku veljavnosti zakona.

118. Iz pregleda ustreznih premislekov pri pripravljalnem delu in obrazložitve ustavnega sodišča se zdi, da so si v upoštevnem času, zlasti od odločitve ustavnega sodišča leta 2002 naprej, resnično prizadevali doseči pravično ravnotežje med interesi upnikov izbranih družb in interesi družbenikov teh družb. Kakovost parlamentarne in sodne presoje nujnosti te zakonodaje in sprejetih ukrepov je bila takšna, da upravičuje široko polje proste presoje pri sprejemanju zakonodajnih in sodnih odločitev (glej *Animal Defenders International*, navedeno zgoraj, 109. člen). Glede razhajanja v stališčih, ki sta jih izrazila zakonodajalec na eni strani in ustavno sodišče na drugi strani, je treba šteti, da sodi v to polje proste presoje. Ta pravica proste presoje pa ni neomejena, temveč gre z roko v roki z evropskim nadzorom Sodišča, katerega naloga je, da dokončno odloči o tem, ali je izpodbijani poseg v obravnavani zadevi združljiv s pravicami pritožnika na podlagi 1. člena protokola št. 1 (glej, *mutatis mutandis*, *Bladet Tromsø in Stensaas proti Norveški* [VS], št. 21980/93, 58. člen, ESČP 1999-III).

119. V obravnavani zadevi so domača sodišča preučila pritožnikovo osebno odgovornost za dolg podjetja L. E. v izvršilnem postopku, ki so ga Slovenske železnice sprožile proti njemu. Okrajno sodišče v Ljubljani je v svoji odločbi z dne 12. marca 2005 ugotovilo, da je bilo dokazno breme glede njegovega statusa pasivnega družbenika na njem, torej na pritožniku, in da ni dokazal, da ni bil aktivni družbenik podjetja L. E. Okrajno sodišče je ugotovilo, da je pritožnik s svojim 11,11-odstotnim deležem v podjetju imel pravice manjšinskega družbenika ter je bil poleg tega zaposlen v podjetju in je dejavno sodeloval pri njegovem upravljanju od leta 1993 naprej. V vlogi vršilca dolžnosti direktorja in pozneje izvršnega direktorja je bil pooblaščen za ukrepanje v imenu podjetja. Poleg tega je bil potem, ko je odstopil kot izvršni direktor, pritožnik še vedno dejaven pri poslovanju podjetja in je podpisal tudi predlog za stečajni postopek. Nazadnje je okrajno sodišče menilo, da bi pritožnik kot manjšinski družbenik lahko in bi moral predlagati imenovanje novega direktorja na skupščini družbe, ker naj bi v skladu z domačo zakonodajo vse družbe z omejeno odgovornostjo imele vsaj enega direktorja.

120. 9. februarja 2006 je Višje sodišče v Ljubljani zavrnilo pritožnikovo pritožbo skoraj v celoti iz enakih razlogov kot sodišče prve stopnje. Višje sodišče je med drugim opozorilo, da je ustavno sodišče glede ukrepa "spregleda pravne osebnosti" na podlagi ZFPPod ugotovilo, da je skladen z načelom oddelitve sredstev podjetja od sredstev njegovih družbenikov, in zatorej skladen z ustavo. Višje sodišče je presodilo za nepomembno, ali je pritožnik postal družbenik podjetja L. E. pred ali po tem, ko je nastala terjatev upnika. Z vstopom v podjetje je pritožnik prevzel sredstva in tudi obveznosti podjetja. Višje sodišče je tudi menilo, da ni odločilno, da pritožnik ni ostal direktor podjetja L. E. do njegovega prenehanja. Ključnega pomena je bilo, da je pritožnik dejavno sodeloval pri njegovem upravljanju in da je užival pravice manjšinskega družbenika v skladu s 445. členom Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993 (glej 37. odstavek zgoraj). Višje sodišče je ugotovilo, da je v nasprotju s 6. členom Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993, ki je od upnikov podjetja zahteval, da dokažejo, da je družbenik podjetja zlorabil družbo kot pravno osebo (glej 34. odstavek spodaj), ZFPPod vzpostavil "neovrgljivo" domnevo, da se šteje, da družbeniki izbrisane družbe prevzemajo solidarno odgovornost za vse neporavnane dolgove družbe. V skladu z odločitvijo ustavnega sodišča iz leta 2002 se družbeniki lahko razbremenijo osebne odgovornosti za dolgove podjetja samo, če dokažejo, da so bili "pasivni družbeniki" podjetja (glej 46. in 51. odstavek zgoraj). Nazadnje je sodišče upoštevalo dejstvo, da je pritožnik dejansko vložil predlog za začetek stečajnega postopka v imenu podjetja L. E., vendar je menilo, da je to nepomembno, ker podjetje L. E. takrat ni plačalo zahtevanega predujma in je bil zato predlog zavržen (glej 15. in 18. odstavek zgoraj).

121. Ustavno sodišče je nato 9. julija 2007 odločilo, da so nižja sodišča pravilno uporabila svoja merila za razlikovanje med aktivnimi in pasivnimi družbeniki pri konkretnem položaju pritožnika. Zato je zavrnilo pritožnikovo pritožbo kot očitno neutemeljeno.

122. Sodišče ne vidi razloga za vsebinsko nestrinjanje z zgoraj navedeno utemeljitvijo nacionalnih sodišč. Trditev pritožnika, da bi morala domača sodišča pripisati večjo težo drugim dejavnikom, ki jih je navedel, in ga odvezati osebne odgovornosti, ni prepričala Sodišča. Načeloma ni naloga Sodišča, da ponovno oceni ugotovitve dejstev domačih sodišč. Poleg tega, kot je Sodišče potrdilo v svoji sodni praksi, domneve o dejstvih in pravne domneve obstajajo v vseh pravnih sistemih. Konvencija očitno takšnih domnev načeloma ne prepoveduje. Zahteva pa, da ostanejo države pogodbenice v tem pogledu pri kazenskem pravu v okviru določenih omejitev (glej *Salabiaku proti Franciji*, 7. oktober 1988, 28. odstavek, serija A, št. 141-A). Po mnenju Sodišča se lahko domneve sprejmejo *a fortiori* na področju prava družb, kadar je ogrožena pravica do spoštovanja lastnine. Poleg tega nič ne kaže, da je način uporabe ustreznega dokaznega bremena v pritožnikovi zadevi prekoračil te omejitve (glej 100. odstavek zgoraj).

123. Glede konkretnega položaja zadevnega podjetja Sodišče prav tako ugotavlja, da se je podjetje L. E. novembra 1995 preoblikovalo iz delniške družbe v družbo z omejeno odgovornostjo (glej 13. odstavek zgoraj). Kot je pojasnilo Ustavno sodišče Republike Slovenije v svoji odločbi U- I-135/00, 44. odstavek (navedeno v 51. odstavku zgoraj), so se družbe z omejeno odgovornostjo, poznane tudi kot zasebne družbe z omejeno odgovornostjo, zelo razlikovale od delniških družb, zlasti glede odgovornosti svojih družbenikov. Pritožnik je potrdil, da je bilo podjetje L. E. v času, ko je bilo preoblikovano, že plačilno nesposobno. Tako je mogoče skleniti le, da L. E. kot družba z omejeno odgovornostjo že od začetka ni bila ustrezno kapitalizirana in je ravnala v nasprotju z veljavnimi pravili prava gospodarskih družb. Poleg tega je podjetje kljub dejstvu, da že od leta 1995 ni bilo sposobno znova vzpostaviti likvidnosti in plačilne sposobnosti, stečajni postopek predlagalo dve leti pozneje, ko je bilo očitno brez kakršnih koli sredstev. Podjetje L. E. ni plačalo zahtevanega predujma za stroške postopka v višini 626 EUR in se je namesto tega odločilo počakati, da sodišče začne tak postopek po uradni dolžnosti. Vendar se je ustrezna zakonodaja spremenila in to možnost odpravila; ZFPPod je uvedel strožje predpise o poslovanju gospodarskih družb.

124. V zvezi s tem je treba opozoriti, da so se izpodbijane določbe ZFPPod začele uporabljati šele eno leto po začetku veljavnosti zakona. Enoletni *vacatio legis* je podjetju L. E. in njegovim družbenikom zagotavljal dovolj časa, da sprožijo ustrezne postopke za prenehanje podjetja in se izognejo uporabi ZFPPod (primerjaj z *Vékony proti Madžarski*, št. 65681/13, 34. odstavek, 13. januar 2015, kjer je Sodišče presodilo, da pritožnik ni imel dovolj časa za prilagoditev na nove razmere). Družbeniki bi res morali pokriti

stroške stečajnega postopka, ki bi ga začeli, vendar pa bi se izognili izbrisu in osebni odgovornosti za dolgove podjetja. Skratka, čeprav podjetje ni bilo sposobno plačati svojih dolgov ali opravljati dejavnosti, za katere je bilo ustanovljeno, je še naprej ohranjalo svoj obstoj. S tem v zvezi Sodišče ne vidi razloga, da bi dvomilo o stališču ustavnega sodišča, na katerega se sklicuje vlada, namreč da so take družbe ogrožale pravilno delovanje trga.

125. Poleg tega je učinek zmanjšanja kapitala pod zakonsko določeno mejo in na koncu popolnega izčrpanja, združen z daljšo odsotnostjo uvedbe stečajnega postopka, imel precejšnje škodljive učinke na položaj upnika podjetja (namreč, Slovenskih železnic). Ta je bil izpostavljen dolgotrajni negotovosti glede poplačila njegovega dolga. Takšnemu dolgotrajnemu postopku bi se bilo mogoče izogniti, če bi podjetje L. E. pravočasno predlagalo začetek stečajnega postopka, potem ko je ugotovilo, da ne more ponovno vzpostaviti zadostnih osnovnih sredstev za nadaljevanje svojega poslovanja.

126. Ob sklicevanju na sodbo Sodišča Evropske unije (CJEU) z dne 21. oktobra 2010 v zadevi *Idryma Typou AE proti Ypourgos Typou kai Meson Mazikis Enimerosis* (C-81/09, EU:C:2010:622) je pritožnik zatrjeval, da je bil izpodbijani ukrep v nasprotju s temeljnimi načeli prava gospodarskih družb v Evropski uniji. Vendar pa se zdi, da njegova trditev ne odraža pravilno vsebine navedene presoje. Zadevna sodba v 42. odstavku jasno določa:

".. medtem ko je iz pregleda prava držav članic očitno, ... da se v večini primerov od družbenikov družb, navedenih v 1. členu Prve direktive, ne zahteva, da osebno odgovarjajo za dolgove delniške družbe ali družbe s kako drugače omejeno odgovornostjo, pa iz tega ni mogoče sklepati, da je to splošno načelo prava gospodarskih družb, ki se uporablja v vseh okoliščinah in brez izjeme."

Sodišče Evropske unije je ugotovilo kršitev svobode ustanavljanja in prostega pretoka kapitala v navedeni zadevi, ker je zadevni ukrep družbenikom delniške družbe v televizijskem sektorju omogočil, da so odgovorni za globe, naložene tej družbi, zato da bi poskrbeli, da družba upošteva grško zakonodajo in pravila dobrega ravnanja, medtem ko pooblastila, podeljena tem družbenikom, tega dejansko niso omogočala (glej 57. odstavek te sodbe). Nasprotno pa so bili v skladu z ZFPPod, kot ga je spremenilo ustavno sodišče leta 2002, odgovorni za dolgove družbe samo tisti, ki so lahko dejavno vplivali na poslovanje družbe. CJEU je nadalje presodilo, da je bil odvratilni učinek zadevnega ukrepa večji za vlagatelje iz drugih držav članic kot za grške vlagatelje. Ta vidik pa v obravnavani zadevi ni bil sporen.

127. Poleg tega je treba poudariti, da je bil znesek dolga, ki ga je plačal pritožnik (glej 31. odstavek zgoraj), razmeroma zmeren. Slovenske železnice se tudi niso osredotočile samo na pritožnika, temveč so prav tako uveljavljale svoj zahtevek proti drugim družbenikom podjetja L. E. (glej 24. odstavek zgoraj). Vsekakor pritožnik ni trdil, kaj šele utemeljeval, da je v zvezi s tem

utrpel kakšne resne posledice (primerjaj z *Vaskrsić*, navedeno zgoraj, 83. odstavek). Zato v tem konkretnem primeru Sodišče nima dejanskih razlogov za ugotovitev, da je bil izpodbijani ukrep, ki je temeljil na zakonskem pravilu neomejene odgovornosti pritožnika za neplačane dolgove podjetja L. E., nesorazmeren.

128. V zvezi s tem se je Sodišče seznanilo tudi z jamstvenim mehanizmom, ki je bil, kot je pojasnila vlada v 87. odstavku 87zgoraj, in kot mu tudi pritožnik ni ugovarjal, vključen v ureditev ZFPPod: poleg svojih dolgov so družbeniki izbrisanih družb nasledili tudi vsa sredstva teh družb in upniki izbrisanih družb so imeli na razpolago omejeno obdobje enega leta, da uveljavijo svoje terjatve nasproti družbenikom. Poleg tega bi lahko pritožnik, če je menil, da je plačal več kot drugi aktivni družbeniki podjetja L. E., vložil civilno tožbo zoper njih za povračilo stroškov.

129. Ob upoštevanju zgoraj navedenega, predvsem vpletenosti pritožnika v vodenje podjetja, zneska dolga, ki ga je plačal (glej 127. odstavek zgoraj) in državnega konteksta v upoštevnem času (glej 106. odstavek zgoraj), Sodišče ugotavlja, da je obstajal razumen odnos sorazmernosti med želenim ciljem in uporabljenimi sredstvi. Izpodbijani ukrep v konkretnih okoliščinah ni pomenil individualne in prekomerne obremenitve za pritožnika, s čimer bi prekoračil široko polje proste presoje države na tem področju (glej 105. in 118. odstavek zgoraj).

6. Sklep

130. Torej ni bil kršen 1. člen protokola št. 1.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE

1. soglasno *zavrača* predhodne ugovore vlade;
2. s petnajstimi glasovi za in dvema glasoma proti *razsoja*, da ni prišlo do kršitve 1. člena protokola št. 1 h konvenciji.

Sestavljeno v angleškem in francoskem jeziku in 11. decembra 2018 razglašeno na javni obravnavi v stavbi Sodišča za človekove pravice v Strasbourgu, v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Søren Prebensen
namestnik tajnika Sodišča

Guido Raimondi
predsednik

V skladu z drugim odstavkom 45. člena konvencije in drugim odstavkom 74. člena Poslovnika Sodišča sta tej sodbi priloženi naslednji ločeni mnenji:

(a) skupno pritrdilno ločeno mnenje sodnikov Raimondi, Nußberger, Lemmens, Ravarani, Paczolay in Zalar;

(b) skupno odklonilno ločeno mnenje sodnikov Turković in Mourou-Vikström.

G.R.
S.C.P.

**SKUPNO PRITRDILNO LOČENO MNENJE SODNIKOV
RAIMONDI, NUBBERGER, LEMMENS, RAVARANI,
PACZOLAY IN ZALAR;**

1. Skupaj z večino smo glasovali, da ni bil kršen 1. člen protokola št. 1 h konvenciji.

Z vsem dolžnim spoštovanjem pa se ne strinjamo z izjavo v sodbi, da "bi moralo biti spoznanje družbenika podjetja z omejeno odgovornostjo za odgovornega za dolgove podjetja in s tem spregled pravne osebnosti, potreben samo v izjemnih okoliščinah in ob uravnoteženju s posebnimi zaščitnimi ukrepi (glej 112. odstavek sodbe). Po našem mnenju je sklicevanje na "izjemne okoliščine" v zadevi kot je obravnavana neprimerno ali zavajajoče.

A. Zahteva glede "izjemnih okoliščin" se ne bi smela uvesti v okviru preizkusa "pravičnega ravnotežja".

2. Naloga domače zakonodaje je določiti, pod katerimi pogoji se lahko pravna osebnost dodeli podjetju, ki ga ustanovi eden ali več posameznikov, in določiti, v kolikšni meri je pravna osebnost podjetja ločena od pravne osebnosti njegovih družbenikov. Če domača zakonodaja določa, da ima podjetje določene vrste ločeno pravno osebnost, morajo sodišča, vključno z mednarodnimi sodišči, upoštevati značilnosti te pravne osebnosti. Zato lahko načeloma samo podjetje ravna tako, da brani svoje pravice, in samo podjetje je lahko odgovorno za svoje obveznosti.

3. To načelo pa ni brez izjem. Kot je pojasnilo Meddržavno sodišče v zadevi *Barcelona Traction*, ki je navedena v 111. točki te sodbe, domača zakonodaja številnih, če ne vseh držav, priznava spregled pravne osebnosti "v interesu tistih znotraj podjetja, pa tudi tistih zunaj podjetja, ki poslujejo z njim" (*Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited (Belgija proti Španiji)*), sodba z dne 5. februarja 1970, *Poročila ICJ 1970*, str. 40, 56. odstavek). Meddržavno sodišče je opozorilo na razliko v pogostosti med obema primeroma: medtem ko se "spregled pravne osebnosti pogosteje uporablja od zunaj, v interesu tistih, ki poslujejo s podjetjem, ..., pa se uporablja tudi od znotraj, v interesu – med drugim – družbenikov, vendar le v izjemnih okoliščinah" (prav tam, str. 40, 57. odstavek). Meddržavno sodišče je na podlagi analize domačih zakonov ugotovilo, da je bil postopek spregleda pravne osebnosti, "ki ga kot izjemo priznava občinsko pravo, "enako sprejemljiv v podobni vlogi v mednarodnem pravu"; konkretno je priznalo, da lahko obstajajo "posebne okoliščine, ki upravičujejo/so upravičevale spregled pravne osebnosti v interesu družbenikov" (prav tam, str. 40, 58. odstavek).

Barcelona Traction se je nanašala na terjatev države, ki je nastopala v imenu družbenikov, ki so bili njeni državljani. Evropsko sodišče za človekove pravice se je sklicevalo na to sodbo pri odločanju o tem, ali bi lahko posamezni družbeniki (ki so sami pravne osebe) vložili pritožbo na Sodišču in se pritožili zaradi kršitve pravic njihovega podjetja. Odločilo je, kot sledi v nadaljevanju (glej *Agrotexim* in drugi proti Grčiji, 24. oktober 1995, 66. odstavek, serija A št. 330-A):

"... spregled "pravne osebnosti" ali neupoštevanje pravne osebnosti podjetja bo upravičeno samo v izjemnih okoliščinah, zlasti kadar je jasno ugotovljeno, da se podjetje ne more obrniti na institute konvencije preko organov, ustanovljenih na podlagi njegovega akta o ustanovitvi ali v primeru likvidacije, preko njegovih likvidacijskih upraviteljev."

Želeli bi poudariti, da v razmerah, kot obstajajo v zadevah *Barcelona Traction* in *Agrotexim*, pride do spregleda pravne osebnosti v skladu s *splošnim načelom (korporacijskega) prava*, ki deluje v korist družbenikov. V tem posebnem kontekstu je zahteva glede izjemnih okoliščin popolnoma razumljiva in jasno uporabna: spregled pravne osebnosti nastopi kot *odstopanje* od splošnega pravila ločenosti pravnih osebnosti podjetja in njegovih družbenikov, *kot je jo določil zakonodajalec*.

4. Obravnavana zadeva pa je drugačne narave. Večina priznava obstoj takšne razlike in celo priznava, da "se sodna praksa na podlagi zadeve *Agrotexim* ne more ... prenesti neposredno kot pomoč Sodišču pri reševanju zadeve kot je obravnavana, ki se nanaša na spregled pravne osebnosti podjetja z omejeno odgovornostjo v interesu njegovih upnikov" (glej 111. odstavek sodbe). Kot je navedeno zgoraj pa večina kljub temu meni, da je spregled pravne osebnosti v zadevi kot je obravnavana lahko sprejemljiv na podlagi konvencije samo takrat, kadar je to "potrebno zaradi izjemnih okoliščin" (glej 112. točko sodbe). Ne glede na besedilo v prid nasprotni trditvi pa se zdi, da je to dokaj neposreden prenos merila iz zadeve *Agrotexima* na obravnavano zadevo.

Razlika med tema dvema vrstama zadev ni samo v tem, kdo ima korist od spregleda pravne osebnosti: družbeniki (kot v zadevah *Barcelona Traction* in *Agrotexim*) ali upniki podjetja (kot v obravnavani zadevi). Še celo bolj temeljna je razlika glede pravne podlage za spregled pravne osebnosti: v prvem primeru, kot je pojasnjeno zgoraj, je pravna podlaga splošno pravno načelo, ki dovoljuje odstopanje od splošnega pravila, ki ga je določil zakonodajalec; v drugem primeru pa je zakonodajalec tisti, ki pod določenimi pogoji dovoljuje odstopanje od splošnega pravila, da posamezni družbeniki niso odgovorni za dolgove podjetja¹.

1. Ne izražamo mnenja o tem, v kolikšni meri splošno pravno načelo, *ob odsotnosti izrecnega zakonskega predpisa*, dovoljuje spregled pravne osebnosti v interesu tretjih oseb, kot so upniki podjetja. To vprašanje je bilo na kratko obravnavano v zadevi *Barcelona Traction* (prav tam, str. 40, 56. odstavek, *in fine*), vendar kot tako ni relevantno za obravnavano zadevo.

Menimo, da ni naloga Sodišča omejiti diskrecijsko pravico domačih zakonodajalcev, da oblikujejo pravno osebnost podjetij, kot se jim zdi primerno. Natančneje, po našem mnenju načeloma ne obstaja nič², kar bi moralo zakonodajalcu preprečiti odločanje o tem, da je posamezni družbenik lahko spoznan za odgovornega za dolgove podjetja, ali pa določanje okoliščin, v katerih bi se to lahko in bi se moralo zgoditi. Stališče, da lahko zakonodajalec to stori *samo* "v izjemnih okoliščinah" (nejasen pojem in zato dejansko prepuščen presoji Sodišča), po našem mnenju pomeni neupravičeno omejitev diskrecijske pravice, ki jo ima domači zakonodajalec.

Ne razumemo, kako bi lahko takšna omejitev izhajala iz 1. člena protokola št. 1. Večina dejansko spreminja načelo (zgolj) prava družb (načelo ločenosti pravnih osebnosti podjetja in njegovih družbenikov ter posledično omejene odgovornosti družbenikov, tj. načelo, od katerega lahko zakonodajalec prosto odstopa), v načelo konvencije (od katerega lahko zakonodajalec odstopa le "v izjemnih okoliščinah").

Nazadnje ugotavljamo, da vključitev zahteve večine glede "izjemnih okoliščin" med splošna načela, ki jih je treba uporabljati, ustvarja negotovost. Kar zadeva uporabo načel, je dejansko zahteva glede "izjemnih okoliščin" omenjena samo v 115. odstavku sodbe. Večina pojasnjuje, da se "izjemna narava okoliščin, ki lahko upravičujejo spregled pravne osebnosti, v bistvu nanaša na naravo vprašanj, o katerih mora odločiti pristojno nacionalno sodišče, ne pa na pogostost takih okoliščin", in zato "to ne pomeni, da se lahko ta vrsta ukrepa upraviči samo v redkih primerih". Pri konkretnem preizkusu pravičnega ravnotežja (glej 116.–299. odstavek sodbe) pa zahteva po izjemnih okoliščinah ni ponovno omenjena.

B. Pravično ravnotežje v obravnavani zadevi

5. Če v celoti pustimo ob strani preizkus "izjemnih okoliščin", to še ne pomeni, da so odločitve zakonodajalca izven nadzora Sodišča. Kot je navedeno zgoraj, kadar zakonodajalec poseže v lastninske pravice posameznikov, konvencija zahteva, da se vzpostavi pravično ravnotežje med pravicami oseb, na katere zakonodajne odločitve neposredno vplivajo, in nasprotujočimi si interesi države ali javnosti nasploh (glej 109. odstavek sodbe).

Ocena, ali je bilo doseženo pravično ravnotežje, je odvisna od vseh okoliščin zadeve. Po našem mnenju je nepomembno, ali so te okoliščine "izjemne" ali ne, ne glede na pomen tega izraza. Sistem, ki ga je vzpostavil zakonodajalec, vzamemo kot dejstvo.

2. Pravimo "načeloma", ker je zakonodajalec omejen z zahtevo po doseganju pravičnega ravnotežja med vpletenimi pravicami in interesi (glej 5. odstavek spodaj).

Pomembno je, ali je zakonodajalec imel ustrezne in zadostne razloge za poseganje, ali je obstajal razumen odnos sorazmernosti med uporabljenimi sredstvi in ciljem, ki se želi doseči z ukrepi, ki se izvajajo (glej 110. odstavek sodbe), in ali je bilo pritožniku naloženo individualno in prekomerno breme (glej 110. in 112. odstavek sodbe).

6. Glede presoje, ali je v obravnavani zadevi obstajalo pravično ravnotežje, smo lahko kratki.

Kot izhodišče ugotavljamo, da je bil poseg v pritožnikove pravice posledica splošnega ukrepa, ki ga je sprejel zakonodajalec. ZFPPOd je dejansko določil okoliščine, v katerih so lahko družbeniki odgovorni za dolgove svoje družbe. Vse, kar so morala storiti sodišča, je bilo ugotoviti, ali položaj pritožnika ustreza zakonsko določenemu položaju (primerjaj *Ždanoka proti Latviji* [VS], št. 58278/00, 114. odstavek, ESČP 2006-IV), seveda poleg preverjanja, ali je poseg v pritožnikovo pravico do mirnega uživanja premoženja skladen s standardi konvencije.

Da bi ugotovilo, ali je splošni ukrep vzpostavil pravično ravnotežje med nasprotujočimi si interesi, mora Sodišče predvsem oceniti zakonodajne odločitve, na katerih temelji. Uporaba splošnega ukrepa na dejstva v zadevi še vedno dobro ponazarja njegov vpliv v praksi in je zato bistvenega pomena za njegovo sorazmernost (glej sodbo *Animal Defenders International proti Združenemu kraljestvu* [VS], št. 48876/08, 108. odstavek, ESČP 2013, in *Correia de Matos proti Portugalski* [VS], št. 56402/12, 129. odstavek, 4. april 2018).

7. V zvezi s tem se strinjamo s splošnim pristopom, ki ga je sprejela večina pri svoji uporabi splošnih načel v obravnavani zadevi: najprej so preučili zakonodajni okvir sam po sebi, in sicer v 113.–118. odstavku sodbe, nato pa uporabo tega okvira v pritožnikovi zadevi v 119.–128. odstavku.

Zlasti se strinjamo, da je zakonodajalec vzpostavil sistem, ki je omogočal vzpostavitev pravičnega ravnotežja med interesi upnikov izbrisanih družb in interesi družbenikov teh družb (glej 118. odstavek sodbe) in zlasti, da je kakovost parlamentarne in sodne presoje nujnosti te zakonodaje in sprejetih ukrepov taka, da utemeljuje široko polje proste presoje glede sprejetih zakonodajnih in sodnih odločitev (prav tam).³ Končno se strinjamo, da v okoliščinah obravnavane zadeve pritožniku ni bilo naloženo individualno in prekomerno breme (glej 129. odstavek sodbe).

Na podlagi teh razlogov se strinjamo z ugotovitvijo, da ni bilo kršitve 1. člena protokola št. 1.

3. Do tega sklepa pridemo kljub dejstvu, da je ustavno sodišče odločilo, da izpodbijani ukrep ZFPPOd ne pomeni poseganja v pravice družbenikov, ki jih zagotavlja 1. člen protokola št. 1 (glej 38. odstavek odločbe U-I-135/00 ustavnega sodišča z dne 9. oktobra 2002, navedeno v 48.-52. odstavku te sodbe).

SKUPNO ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNIKOV TURKOVIĆ IN MOUROU-VIKSTRÖM

(delni prevod)

1. Z vsem dolžnim spoštovanjem se ne moreva pridružiti večini pri ugotovitvi, da ni bilo kršitve 1. člena protokola št. 1.

A. Splošni okvir uporabe in področja uporabe ZFPPod

2. Po najinem mnenju lahko zakonodajalec svobodno odstopa od načela ločenosti med pravnimi osebnostmi podjetja in njegovimi družbeniki, vendar pa tega ni upravičen storiti retroaktivno za dolgove, ki so nastali takrat, ko je veljala doktrina spregleda pravne osebnosti. V takih okoliščinah bi morali imeti družbeniki legitimno pričakovanje, da pravna osebnost ne bo spregledana in da ne bo prišlo do poseganja v njihove lastninske pravice, razen če in dokler to ni v javnem interesu, in ta poseg mora biti nujen v demokratični družbi. Meniva tudi, da bi samo izjemna narava okoliščin lahko upravičila spregled pravne osebnosti. Vendar v obravnavani zadevi ni bilo izjemnih okoliščin, prav tako pa zakon ni določal ustreznega preizkusa uravnoteženosti oz. ga domača sodišča niso izvedla.

3. Z uveljavitvijo ZFPPod (Zakon o finančnem poslovanju podjetij), ki je začel veljati 23. julija 1999, so nacionalni organi poskušali rešiti problem tisočih tako imenovanih "spečih" ali nedejavnih podjetij z visokimi dolgovi in v večini primerov (92%) brez zaposlenih delavcev, ki naj bi predstavljala grožnjo slovenskemu gospodarstvu.

4. Namen te nove zakonodaje je bil zagotoviti preprosto in učinkovito rešitev stanja, katerega razvoj je dopustila država sama in za katerega je zato nosila del odgovornosti. ZFPPod je bil sprejet leta 1989, dve leti pred osamosvojitvijo Slovenije leta 1991. Ko je Slovenija postala neodvisna in osvobojena okov socialističnega sistema, se je odločila še naprej uporabljati to zakonodajo, čeprav ji tega ni bilo treba storiti. To je bila torej odločitev o gospodarski politiki, ki jo je sprejela nova neodvisna država. V zvezi s tem je treba opozoriti, da so se težave, ki jih je povzročila zakonodaja, v veliki meri pojavile po osamosvojitvi in dejansko niso bile podedovane iz socialistične dobe (večina je zavzela drugačno stališče, glej 106. odstavek sodbe). Slovenska država bi lahko s pravočasnim odzivom zato preprečila takšno stanje ali pa bi bile vsaj njegove posledice lažje obvladljive.

5. Ali je bil zakonodajalec v vsakem primeru implicitno upravičen do stališča, da prehod na tržno gospodarstvo in obstoj (resnično problematičen) množice "živih mrtvih" podjetij – kar je dejansko stanje, ki ga je ustvarila država sama – lahko na splošno in objektivno, brez analize posameznih primerov, pomeni izjemne okoliščine, ki so upravičevale spregled pravne osebnosti?

6. Z enakimi razmerami so se soočale druge države, ki so bile nekoč del nekdanje Jugoslavije, vendar niso uvedle takšnih skrajnih ukrepov na račun družbenikov in zato tudi niso utrpеле tako hudih posledic. V nasprotju z večino ne ugotavljava, da razmere v Sloveniji pomenijo izjemne okoliščine, ki bi upravičevale spregled pravne osebnosti, če bi jih spremljali posebni zaščitni ukrepi, (glej 106. odstavek v povezavi s 112. in 116. odstavkom sodbe). Poleg tega večina ni na noben način opredelila izjemnih okoliščin. Meniva, da standarda, uvedena v zadevi *Agrotexim in drugi proti Grčiji* (24. oktober 1995, 66. odstavek, serija A št. 330-A), oblikovanega v okviru zahtev družbenikov za namene statusa "žrtve" po 34. členu konvencije, da bi zagotovili, da družbeniki lahko zahtevajo zaščito svojih interesov pred Evropskim sodiščem za človekove pravice, ni mogoče neposredno prenesti na zadeve, kjer je bila spregledana pravna osebnost z namenom, da se družbenikom naloži odgovornost.

7. Mehanizem, ki ga je uvedel ZFPPod, je določal, da morajo "aktivni družbeniki" (tisti, ki imajo 10-odstotni ali večji poslovni delež v podjetju), predlagati likvidacijo v enem letu po začetku veljavnosti zakonodaje, v nasprotnem primeru pa bodo osebno odgovorni za morebitne dolgove. Nova ureditev je bila uvedena, da bi se izognili stečajnim postopkom, ki bi bili dolgotrajni in dragi za državo (glej 43. odstavek sodbe). Takšni poenostavljeni postopki za izbris nedejavnih podjetij pa bi lahko upnike pustili brez kakršne koli možnosti za varstvo njihovih interesov v zvezi s premoženjem izbrisane podjetja (glej 22. odstavek sodbe). Tako je bil uveden spregled pravne osebnosti, da bi služil "splošnemu interesu" varstva upnikov, vendar bi moral zajemati tudi interese družbenikov (glej 50. odstavek sodbe). Država je s tem dala prednost varstvu interesov upnikov pred interesi družbenikov in dejansko v celoti naložila stroške poenostavljenih postopkov na ramena družbenikov, ki niso storili drugega kot sprejemali poslovne odločitve podjetja v mejah razumnega poslovnega tveganja, prav tako kot upniki. Družbeniki so morali plačevati za neustrezne politične odločitve države in napačne poslovne odločitve tako družbenikov kot upnikov, ali pa preprosto za težko gospodarsko okolje, ki je takrat obstajalo v Sloveniji. Zato meniva, da so morali družbeniki nositi prekomerno breme pri izvajanju poenostavljenega postopka izbrisa v zvezi z nedejavnimi podjetji.

8. Po najinem mnenju gre zares za očitno nerazumno določbo, ki nalaga prekomerno breme določenim družbenikom podjetja samo zato, ker niso začeli postopka likvidacije. Tisti, ki so dali pobudo za predlog za stečajni postopek, pa so oproščeni kakršne koli osebne odgovornosti na podlagi svojega premoženja (glej 42. odstavek sodbe). Njihovo premoženje je torej varno in zakonsko zaščiteno zgolj na podlagi dejstva, da so opravili upravno formalnost. To je huda in dejansko neomejena denarna kazen, medtem ko bi zgolj globa in plačilni nalog za prenehanje dosegla isti cilj. Ni bilo potrebe po tako skrajnem ukrepu proti družbenikom, ki se niso okoristili s pravno

osebnostjo na kateri koli način (tj. niso storili nobenega kaznivega dejanja, se niso izogibali davčni obveznosti, niso ustanovili navidezne družbe, niso sprejeli odločitev v nasprotju z javnim redom, niso uporabili pravne osebe za kršitev človekovih pravic itd.).

9. Hkrati pa je bil spregled pravne osebnosti ukrep varstva upnikov v poenostavljenem postopku izbrisa. Takšno varstvo bi bilo lahko morda še večje od tistega, ki je bilo na voljo v postopku stečaja, saj so bili družbeniki odgovorni za dolgove do vrednosti svojega celotnega premoženja, medtem ko nedejavna podjetja pogosto niso imela premoženja. Zato je ZFPPod ustvaril privilegirani položaj za upnike na račun družbenikov glede dolgov, ki so nastali pred sprejetjem ZFPPod.

10. Poleg tega družbeniki potem, ko je bilo podjetje izbrisano iz sodnega registra, niso več imeli možnosti, da se izognejo osebni odgovornosti. Njihova osebna odgovornost za dolgove podjetja je bila samodejna takoj, ko je bilo ugotovljeno, da imajo vsaj 10-odstotni poslovni delež. Ni bilo možnosti za upoštevanje kakršnih koli osebnih okoliščin in tudi ni bilo omejitev glede zneska, ki ga je bilo mogoče zahtevati od njih. Zakon ni zahteval ali omogočal uravnoteženja. ZFPPod se je tako skrajno oddaljil od načela, da je dokazno breme v zvezi s spregledom pravne osebnosti na upnikih.

11. Vladi ni uspelo zadovoljivo dokazati splošnega interesa, ki naj bi upravičil uveljavitev zakonodaje. Ali se lahko šteje, da je ta ukrep služil skupnemu interesu, če je postavil pod vprašaj varstvo družbenikov, ki so verjeli, da so zaščiteni s strukturo družbe z omejeno odgovornostjo samo po sebi? Ali se lahko brezpogojno varstvo upnikov šteje za "prevladujoči razlog splošnega interesa" (glej 50. odstavek sodbe)? To ni mogoče, zlasti ker analiza sorazmernosti ukrepa ni bila zakonsko predpisana in se ni izvajala na domači ravni, kjer se je zadeva obravnavala samo v smislu 6. člena, ne da bi se obravnavala na podlagi 1. člena protokola št. 1. Kot sva že omenili, so bili državi na voljo veliko manj skrajni ukrepi, da bi "prisilila" bona fide družbenike, da likvidirajo nedejavna podjetja, ali jih sorazmerno kaznovala, ker tega niso storili.

12. Za razliko od večine meniva, da ZFPPod ne izpolnjuje zahtev sorazmernosti. To je privedlo do ogrožanja zainteresiranih strani v gospodarstvu, zlasti malih vlagateljev. Zakonodajalec je vzpostavil sistem, ki je ustvaril neravnotežje pri zaščiti interesov upnikov in bona fide družbenikov na račun družbenikov. To je priznal tudi sam zakonodajalec. ZFPPod je bil kratkotrajen zakon, ki se je izvajal v omejenem časovnem okviru. Do leta 2011 je bil že razveljavljen, ker je veljal za nepravilnega do takih družbenikov in dolgoročno škodljivega za gospodarstvo (glej 54. odstavek sodbe). Kot tak dejansko ni bil v javnem interesu, ali pa vsaj ni vzpostavil ustreznega ravnotežja med javnim interesom in interesi družbenikov.

13. Njegove posledice za premoženje tako prizadetih družbenikov so bile očitno nesorazmerne.

B. Uporaba zakonodaje pri pritožniku

14. Pogoji, v katerih se je pritožnik povzpел na odgovorno mesto v podjetju L. E., so še posebej zgovorni. Ko je pridobil skromni delež v višini 11,11 % kapitala leta 1992, se je leta 1993 zaposlil v IT oddelku podjetja. Vršilec dolžnosti direktorja je postal šele 23. februarja 1993, izvršni direktor pa 23. februarja 1995, in sicer zaradi hude nesreče, v kateri sta umrla glavna direktorja, dva druga družbenika pa sta bila ranjena. Tako se je pritožnik skoraj "proti svoji volji" prek teh dramatičnih okoliščin znašel na vodstvenem položaju.

15. Glede na pogoje, v katerih je pritožnik prevzel odgovornosti v podjetju L. E., in njegov osebni profil, v nasprotju z analizo večine ne verjameva, da je mogoče pritožnika šteti za dobro poučenega poslovneža, ki pozna pravila gospodarskega upravljanja podjetja in postopke gospodarskega prava, čeprav je res, da bi se lahko z iskanjem nasvetov odvetnika pozanimal o veljavnih pravilih in o svojih osebnih obveznostih. Ker pa družba ni ustvarjala denarja, je vprašljivo, ali je sploh imel na voljo sredstva za to.

16. Leta 1993 so Slovenske železnice vložile civilno tožbo zoper podjetje L. E. za plačilo dolga, ki je nastal precej pred prihodom pritožnika v podjetje.

17. Leta 1996 se je pritožnik odločil, da bo odstopil s položaja izvršnega direktorja, čeprav je bilo podjetje družba z omejeno odgovornostjo od leta 1995. Tako je jasno izrazil svojo željo zapustiti podjetje, čeprav bi lahko upravičeno verjel, da ga štiti pravna osebnost. Njegov namen ni bil prikriti kakršnega koli neprimernega ravnanja ali storiti kakršno koli kršitev, ampak se umakniti iz vodstvene vloge. Administrativna napaka v evidencah podjetja je povzročila, da je ostal izvršni direktor.

18. Leta 1997 je v imenu podjetja L. E. vložil predlog za začetek stečajnega postopka, do česar je bil upravičen vsak manjšinski družbenik v skladu s 445. in 455. členom Zakona o gospodarskih družbah iz leta 1993. Vendar je pristojbina za objavo v Uradnem listu ostala neplačana, in to zato, ker so v skladu s trditvijo pritožnika drugi družbeniki zavrnil plačilo. Ali je glede na to razlago, ki je vlada ni zanikala, razumno pričakovati, da bo te stroške plačal sam? Ali se ga lahko šteje za osebno krivega? Tega ne verjameva, ker morajo obveznost plačila nositi vsi družbeniki, čeprav bi lahko pravno gledano pritožnik te stroške plačal sam. Upoštevati je treba kolektivno odgovornost različnih sestavnih delov družbe z omejeno odgovornostjo, ne pa samo odgovornost enega samega družbenika, ki si je poleg tega že od leta 1995 prizadeval, da bi odstopil.

19. Poleg tega odločitev o izbrisu podjetja L. E. ni bila osebno vročena pritožniku niti kateremu drugemu družbeniku, čeprav bi moral biti o tem obveščen glede na pomembne posledice, ki jih je ta odločitev imela za njegovo premoženje. Vročitev obvestila izključno na sedežu podjetja L. E. se ne more šteti za ustrezno obvestilo pritožnika, na podlagi katerega bi lahko ta ukrep izpodbijal.

20. Spregled pravne osebnosti, da se lahko poseže po osebnem premoženju družbenika v podjetju z omejeno odgovornostjo, služi kot sankcija proti zlorabi, goljufivim dejanjem ali nedopustnemu ravnanju družbenika, ki bi se lahko skrila za zaščito, da bi tako prikrija kršitve. Vendar pa ni bilo izkazalo niti zatrjevano, da je pritožnik v obravnavani zadevi ravnal nezakonito. Tako je bil spregled pravne osebnosti namenjen zgolj kot sredstvo za poskus izterjave dolga, ki ni imel z njim nič opraviti, ker v času nastanka dolga ni imel deleža v podjetju. Nobenega vpliva ni imel na odločitev, ki je povzročila dolg do Slovenskih železnic, in je moral vrniti znesek v višini 32.795 EUR, pri čemer ni bilo najvišje zakonske omejitve zneska, ki bi ga bilo mogoče zahtevati od njega. Če bi bil dolg 10-krat ali 100-krat višji, bi moral na isti podlagi povrniti celotni znesek, ne da bi se pri tem upoštevalo njegovo osebno stanje.

21. Spregled pravne osebnosti je torej imel nesorazmerne posledice za pritožnikovo premoženje.

22. Glede na navedeno meniva, da je prišlo do kršitve 1. člena protokola št. 1 h konvenciji.